

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

KONCEPCE ROZVOJE DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

NA LÉTA 2024-2030

1. ÚVOD

Podle výzkumné zprávy „Statisticko-sociologické šetření dobrovolnictví“¹ v roce 2021, která byla zpracována v rámci veřejné zakázky s názvem „Zabezpečení klíčových výstupů projektu II – Rozvoj dobrovolnictví v ČR“ realizované v rámci projektu „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“, (reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724), spolufinancovaného Evropskou unií z Evropského sociálního fondu v rámci Operačního programu Zaměstnanost (dále jen „Projekt“), věnovali **dobrovolníci v roce 2021** společnosti k veřejně prospěšným účelům více než **450 715 hodin** své aktivní činnosti **v hodnotě 78 289 167 korun** (při počtu 600 000 aktivních dobrovolníků a průměrné hodinové mzdě v roce 2020 v částce 173,70 Kč) **za jeden den, za rok se tedy jedná o téměř 30 miliard korun.**

Dobrovolníci dnes v České republice působí v mnoha typech důležitých služeb zajišťovaných státem, krajem nebo obcemi. Zejména v oblastech práce s dětmi, seniory, nemocnými a osobami se zdravotním postižením se dobrovolnické aktivity osvědčily a uplatňují se jako cenný a ceněný doplněk k základní péči. I když už ze základního principu dobrovolnictví nemůže nahradit a nenahrazuje činnosti určené pro odborné a profesně vázané pozice, orientace dobrovolníků na laickou podporu lidského kontaktu a vyplnění volného času klientů **zvyšuje kvalitu těchto služeb.**

Bez dobrovolníků si nelze pomoc potřebným často již ani představit a zajištění komplexní péče o ně jen placenými profesionálními pracovníky by bez pomoci dobrovolníků bylo **pro stát jen velmi těžko financovatelné.** Dobrovolníci jsou ale důležití i v řadě dalších oblastí, jako jsou sport, kultura, péče o životní prostředí, pomoc při mimořádných událostech (tornáda, povodně) a mnoho dalších². Bez dobrovolníků by byl nemyslitelný život během pandemie COVID-19 a ani by se tak dobře a rychle nezvládla uprchlická vlna po napadení Ukrajiny. Během posledních dvou jmenovaných událostí dobrovolníci stáli v první vlně pomoci a bez nich by se dané krize zvládly daleko hůř a za větších finančních výdajů.

Dobrovolníci však působí i jako prevence sociálního vyloučení a dalších sociopatogenních jevů, jejichž následné řešení vyžaduje daleko vyšší ekonomické náklady. **Prostředky vložené do dobrovolnictví se prostřednictvím činnosti dobrovolníků násobně vrací zpět.**

¹ HRUŠKA, L., HAMANOVÁ, J. a kol. Statisticko-sociologického šetření v oblasti dobrovolnictví. Výzkumná zpráva 0.1. Ostrava: ACCENDO, 2022, dostupné na: www.statisticko-sociologicke-setreni-v-oblasti-dobrovolnictvi.pdf

² Sami dobrovolníci vnímají jako společensky nejpotřebnější následující tři dobrovolnické činnosti: pomoc osobám zdravotně postiženým (44 %), pomoc nemocným v nemocnicích (42 %) a pomoc po živelné katastrofě či v době pandemie (41 %). Ostatní dobrovolnické činnosti jsou vnímány jako potřebné pod 30 %. Tato zjištění vyplynula z realizovaného statisticko-sociologického šetření dobrovolnictví v Projektu (viz poznámka pod čarou výše).

Proto se investice do dobrovolnictví na všech úrovních vyplatí. Proto je nutné dobrovolnictví ze všech úrovní podporovat.

Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice 2024-2030 (dále jen „Koncepce“), je průřezovým strategickým dokumentem orientovaným na **komplexní rozvoj dobrovolnictví na území ČR** ve třech úrovních, a to **národní, regionální a lokální**. Koncepce se skládá z analytické, návrhové a implementační části. Vymezuje principy, hodnoty, vize, globální cíle, tematické oblasti a specifické cíle rozvoje dobrovolnictví v ČR do roku 2030.

Koncepce vychází z usnesení vlády ČR č. 608/2015 o Státní politice vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020 a usnesení vlády ČR 2021 č. 623/2021 Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030. Dále reaguje na zrušení úkolu pro Ministerstvo vnitra (usnesení vlády č. 942/2016 ze dne 24. října 2016) předložit nový zákon o dobrovolnictví, který by zahrnoval nejen dobrovolnickou službu, jako současný zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů, ale celou širokou oblast dobrovolnictví, která se dnes řídí obecnou soukromoprávní úpravou. Tento úkol byl zrušen po konzultacích s dobrovolnickými organizacemi a dalšími nestátními neziskovými organizacemi v České republice, neboť se ukázalo, že znění zákona, které vycházelo jako výsledek připomínkových řízení a projednání v Legislativní radě vládě k věcnému záměru zákona, by nevedlo k poptávaným výhodám, ale naopak by administrativně a ekonomicky zatížilo výkon dobrovolnictví a ve svém konečném důsledku jej omezilo a ztížilo další rozvoj dobrovolnictví v České republice.

Namísto nové legislativní úpravy celé oblasti dobrovolnictví vláda České republiky ve výše uvedeném usnesení podpořila realizaci **Projektu**, který je přímo spojen s přípravou nové vládní Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR a byl první svého druhu v ČR. Projekt probíhal v letech 2016-2022. Návrh této Koncepce byl jedním z výstupů Projektu a do Koncepce se rovněž promítají i doporučení z dalších výstupů projektu. Tato doporučení jsou shrnuta v kapitole 4.6.

Cílem Koncepce je rozvoj dobrovolnictví v ČR, a to ve všech jeho formách a modelech řízení dobrovolnických programů, včetně fungování dobrovolnických center, zlepšení managementu dobrovolnictví a využití jejich služeb, zvýšení dostupnosti dobrovolnictví, širší zapojení dobrovolníků do dobrovolnických aktivit, jejich lepší koordinace, profesionalizace a zefektivnění poskytování služeb dobrovolnictví na celém území České republiky. Definuje představy, požadavky a návrhy státu formulované v součinnosti s organizovanou občanskou společností.

Tento cíl je naplňován podporou nejen samostatným zákonem upravené dobrovolnické služby, ale i širšího dobrovolnictví vykonávaného dle obecných právních předpisů (zejména zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Zavádí do dobrovolnictví nové prvky na základě osvědčených modelů ze zahraničí i dobré praxe z krajů ČR, ale zároveň podporuje i stávající dobrovolnické struktury. Podněcuje a podporuje

spolupráci, koordinaci, výměnu informací a dobré praxe mezi dobrovolnickými organizacemi, mezi ministerstvy a spolu navzájem.

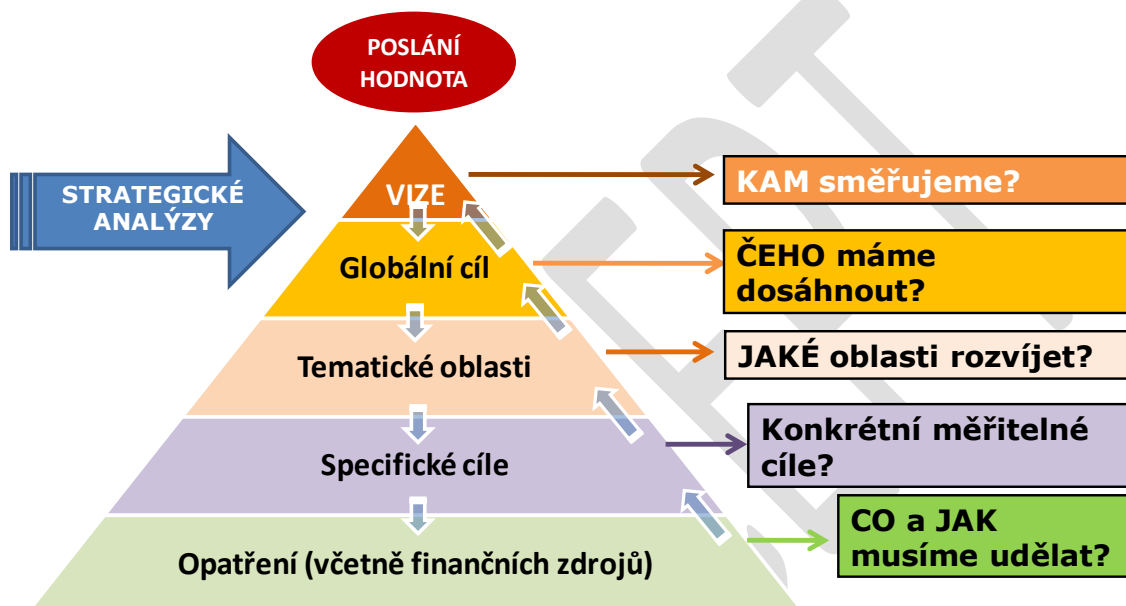
Koncepce si neklade za cíl stávající dobrovolnický sektor v České republice nijak omezit, naopak **uznává potřebu směřem ke svobodnému výkonu dobrovolnictví**. Koncepce systémově pomáhá rozvoji dobrovolnictví v celé jeho šíři a poskytuje organizacím nástroje, aby tuto oblast mohly cíleně rozvíjet. Cílem Koncepce není nahradit stávající dobrovolnictví novými formami, ale spíše je obohatit o nové prvky a rozvíjet ty osvědčené. Zároveň nikoho do těchto nových prvků nenutí a nepodmiňuje již existující podporu zapojením do nich, ale staví jejich budování tak, aby nové prvky byly pro dobrovolnické organizace výhodné a měly samy svobodný zájem se do nich zapojit.

Koncepce zároveň, **ve vztahu k ministerstvům a dalším veřejným orgánům**, nezasahuje do jejich svěřené působnosti, nepřenáší ji na jiné ministerstvo ani žádný centrální orgán. Nabízí nástroje pro zlepšení vzájemné komunikace a spolupráce na různých úrovních veřejné správy, pro sdílení pozitivních zkušeností a dobré praxe a pro koordinaci podpory oborového dobrovolnictví, která nadále náleží jednotlivým orgánům dle jejich působnosti. Koncepce respektuje všechna vyhovující řešení organizace dobrovolnictví v jednotlivých oborech a výstupy projektů řešících požadavky na rozvoj dobrovolnictví v jednotlivých speciálních národních dobrovolnických programech, které jsou zaměřeny zvláště na určitou skupinu příjemců s vyššími požadavky na kvalitu a bezpečnost.

2. STANOVENÍ HODNOTY, VIZE A GLOBÁLNÍCH CÍLŮ KONCEPCE ROZVOJE DOBROVOLNICTVÍ V ČR

Koncepce pracuje s pojmy hodnota, vize, globální cíle, tematické oblasti a specifické cíle. V této kapitole jsou vymezeny hodnota, vize a globální cíle. Tematické oblasti a specifické cíle jsou popsány v kapitole Návrhová část. Jednotlivá opatření a úkoly budou součástí Akčních plánů, které budou navazovat na schválenou Koncepci.

Obrázek: Struktura směřování a cílů Koncepce

Zdroj: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“. Ostrava: ACCENDO.

Hodnota (poslání)

Česká republika považuje dobrovolnictví za výraz svobody, odpovědnosti a solidarity, vnímá dobrovolnictví jako významnou hodnotu pro další rozvoj organizované občanské společnosti.

Z výše uvedené hodnoty vyplývá, že Koncepce nemá sloužit k restriktivnímu omezení výkonu dobrovolnictví v České republice, ale naopak tuto oblast bude podporovat směrem k aktivní občanské společnosti, a to i v souladu s hodnotami a posláním Evropského roku dobrovolných činností a aktivního občanství, který byl vyhlášen roku 2011 Evropskou komisí, o jehož závěry se Koncepce rovněž opírá³.

³ Rozhodnutí Rady ze dne 27. listopadu 2009 o Evropském roku dobrovolných činností na podporu aktivního občanství 2011 (2010/37/ES).

Vize⁴

Vytvořit příznivé prostředí pro rozvoj dobrovolnictví v České republice, s kvalitní infrastrukturou tvořenou zejména regionálními dobrovolnickými centry, která budou přispívat ke zkvalitňování dobrovolnické činnosti, profesionalizaci managementu dobrovolnictví, osvětě a zvyšování dostupnosti dobrovolnictví.

Globální cíle⁵

G1 Rozvinout všechny formy dobrovolnictví v České republice a jejich regionální a oborovou dostupnost, prohlubovat mezinárodní rozměr dobrovolnictví.

G2 Rozvinout kladný postoj české společnosti k dobrovolnictví jako k všeobecně uznávané společenské hodnotě.

Dále je návrh Koncepce rozčleněn do 4 **tematických oblastí**, které jsou naplňovány prostřednictvím 13 **specifických cílů**.

Plnění Koncepce bude realizováno Akčními plány, ve kterých budou jednotlivé specifické cíle rozpracovány konkrétněji do jednotlivých opatření⁶ a úkolů dle jejich oborové gesce (v působnosti jednotlivých ministerstev). Každý akční plán bude samostatně vyhodnocený a vyhodnocení bude předkládáno vládě ČR. Koncepce může být pravidelně aktualizovaná, mohou být přidány nové cíle, mohou být změněny. Zároveň je nutné se věnovat proměně forem a typů dobrovolnictví v závislosti na různé motivaci a jeho potřebnosti a poptávce ze strany státu i společnosti v posledních letech důsledkem mimořádných událostí i nové zahraniční praxe. Delší doba platnosti má i výhodu směrem k evropským fondům, neboť přesahuje i do dalšího programového období. První Akční plán na léta 2024/2025-2027 bude vypracován Ministerstvem vnitra ČR po přijetí Koncepce vládou České republiky. Druhý Akční plán bude pro léta 2028-2030.

Klíčovou roli pro **implementaci Koncepce** bude mít **RADA DOBROVOLNICTVÍ**, jako poradní orgán vlády ČR pro dobrovolnictví, koordinovaný v gesci Ministerstva vnitra ČR na národní úrovni, kde budou zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické

⁴ Popis žádoucího budoucího stavu, kterého chceme prostřednictvím realizace strategie dosáhnout. Jedná se o dopad naplnění globálního cíle. Vztahuje se na strategii jako celek. K naplnění vize by mělo dojít ve střednědobém horizontu (což nemusí být bezprostředně po ukončení realizace Koncepce).

⁵ Rozvádí nadefinovanou vizi Koncepce. Jedná se o konkretizovaný (jasný, faktický a srozumitelný) popis budoucího stavu, jehož prostřednictvím bude naplněna stanovená vize. Jedná se o souhrn výsledků a dopadů specifických cílů. Vztahuje se na Konceptci jako celek. Podobně jako u vize by mělo dojít k naplnění globálního cíle ve střednědobém či dlouhodobém horizontu (což nemusí být bezprostředně po ukončení realizace Koncepce).

⁶ Konkrétní kroky vedoucí k dosažení požadovaných specifických cílů. Opatření budou mít formu konkrétních doporučení a konkrétních návrhů, které mohou směřovat jak do oblasti legislativní, tak i nelegislativní. Opatření budou součástí plánovaných akčních plánů, ve kterých budou již konkrétní gesce za opatření a termíny plnění.

organizace (vysílající, přijímající i ty využívající dobrovolníky jen ve svůj prospěch) a dobrovolnická centra (regionální i lokální, viz dále v Koncepti)⁷.

3. ZÁKLADNÍ PRINCIPY KONCEPCE ROZVOJE DOBROVOLNICTVÍ

Pro tvorbu Koncepce byly vymezeny níže uvedené základní principy rozvoje dobrovolnictví v České republice:

1. Partnerský přístup

- a. Společná tvorba prostředí
 - i. Rozvoj pro-aktivní regionální infrastruktury
 - ii. Přebírání pozitivních příkladů a zkušeností
 - iii. Podpora samosprávné činnosti dobrovolnických organizací
 - iv. aktivní spolupráce veřejné správy a dobrovolnických organizací
- b. Společná propagace dobrovolnictví
 - i. na národní, regionální a lokální úrovni

2. Transparentnost

- a. Zpracování standardů evidence⁸ dobrovolníků (počet osob, hodin) a nastavení transparentního financování (např. vedení odděleného účetnictví dobrovolnických center).

3. Budování společných hodnot, které přináší dobrovolnictví společnosti

- a. Partnerství, spolupráce, vzájemná tolerance, empatie, posilování národní i lokální identity, budování vzájemných vztahů v komunitě a soudržnosti ve společnosti, rozvoj neformálních sousedských vazeb, občanské participace.
- b. Nutnost zachování spontánnosti dobrovolnictví, jelikož je založeno na vyzrálé svobodné vůli člověka v citové oblasti, která se následně projevuje jako potřeba darovat druhému člověku nebo společnosti v celé šíři svůj čas, energii. Tato hodnota má morální, duševní, duchovní rozměr a zároveň se stává přidanou hodnotou, nadhodnotou (ve smyslu duševního/duchovního zrání) pro rozvoj celé společnosti.

4. Mezinárodní dimenze dobrovolnictví v kontextu Agendy 2030

- a. Respektování principů udržitelného rozvoje (rozvoj dobrovolnictví s ohledem na sociální, ekonomické a environmentální aspekty) a zapojení též do mezinárodního dobrovolnictví. Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj, přijatá v roce

⁷ Složení Rady dobrovolnictví bude podobné jako stávajících rad Úřadu vlády ČR. Detailní složení Rady dobrovolnictví bude předmětem prvního Akčního plánu.

⁸ Nárůst administrativy spojené s přesnou evidencí je nutno posuzovat v kontextu možného narušení spontánnosti dobrovolnictví. Opačným argumentem je důraz na transparentnost a tím zlepšení kvality financování. Dále přesné vykazování povede k přesnějšímu ohodnocování dopadu dobrovolnické činnosti, důkazu její společenské prospěšnosti a tím i zvýšení společenské prestiže.

2015 všemi členskými státy OSN⁹, a jí definované Cíle udržitelného rozvoje jsou reflektovány na evropské i národní¹⁰ úrovni.

KONCEPT

⁹ Podpoře dobrovolnictví pro naplňování Agendy 2030 se v rámci systému OSN dlouhodobě věnuje především program Dobrovolníci OSN - *UN Volunteers* (UNV, více na <https://www.unv.org/>).

¹⁰ Usnesení Vlády ČR ze dne 17. října 2018 č. 670 k Implementaci Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj (Cílů udržitelného rozvoje OSN) v České republice a Usnesení Vlády ČR ze dne 17. října 2018 č. 669 o Implementačním plánu Strategického rámce Česká republika 2030.

4. ANALYTICKÁ VÝCHODISKA

Tato kapitola se zabývá základními oblastmi rámce dobrovolnictví, a to počty dobrovolníků (přehledem o nich), právním rámcem, institucionálním rámcem na národní, regionální a lokální úrovni, ale i samosprávné úrovni samotných dobrovolnických organizací, ekonomickým rámcem včetně finančních zdrojů pro dobrovolnictví a situací v oblasti dobrovolnictví v zahraničí. **Jednotlivé podkapitoly obsahují vždy stručný popis situace, zdůrazňují aktuální (avšak v mnoha případech dlouhodobé) problémy v dané oblasti a na závěr zmiňují souvislost s návrhovou částí Koncepce.**

Analytickým východiskem pro zpracování Koncepce jsou výstupy mj. Projektu, tj. Analýza stavu dobrovolnictví v České republice a zahraničí (včetně příkladů dobré praxe) a Návrh Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice¹¹.

Z těchto výstupů je zřejmé, že **Česká republika má v oblasti dobrovolnictví na čem stavět**, neboť se může opírat o dlouhodobou historickou tradici dobrovolnických aktivit v rámci spolkové činnosti. Existuje zde rozvinutý sektor dobrovolnictví, který zahrnuje různorodé organizace z hlediska oblasti vykonávané dobrovolnické činnosti včetně silných organizací s velkou tradicí a zkušenostmi. Část dobrovolnictví je upravena samostatným zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Dobrovolnictví jako průřezové téma je podporováno v rámci strategických dokumentů mnoha ministerstev. Některá ministerstva, kraje či obce podporují dobrovolnictví dotačními programy. Některá dobrovolnická centra a organizace mají schopný a vzdělaný management, což pozitivně ovlivňuje jejich dlouhodobý přínos a rozvoj v oblasti dobrovolnictví.

Velmi důležitou a nezastupitelnou úlohu sehráli dobrovolníci v poslední době, kdy nezištně pomáhali při zmírňování následků pandemie COVID-19 (šili roušky, roznášeli léky seniorům, pomáhali při zajišťování sociálních i zdravotních služeb apod.). Dále dobrovolníci pomáhali při dvou přírodních katastrofách, a to tornádu a požáru v Hřensku. Bez dobrovolníků by nebyl představitelný provoz tzv. KACPU v době zvládání největší vlny přílivu uprchlíků z Ukrajiny. **Dobrovolníci tak v posledních letech ukázali, že bez jejich pomoci, by nebyl stát schopen zvládat mimořádné situace** včas, a s tak velkou personální kapacitou.

Tato pozitiva však nepředstavují ideální situaci, ale spíše základ, na kterém je možné stavět a rozvíjet dobrovolnictví v ČR. V rámci dobrovolnické infrastruktury, přístupu odpovědných subjektů veřejné správy na národní, regionální i lokální úrovni, kvality managementu dobrovolnictví i v rámci propagace a široké osvěty je nutné realizovat řadu opatření, která jsou nezbytná pro další rozvoj dobrovolnictví. Jako inspirace pro tuto Konceptci slouží nejen domácí, ale i zahraniční zkušenosti a příklady dobré praxe.

¹¹ Výstupy dostupné zde: <https://www.mvcr.cz/clanek/vystupy-projektu-rozvoj-dobrovolnictvi.aspx>

Důležitým faktorem, na který se musí brát zřetel a který bude ještě diskutován odbornou veřejností jsou **nové formy dobrovolnictví**, které se vyvíjí na základě praxe během posledních let, a to jak v České republice, tak i v zahraničí. Jedná se především o tzv. odborné dobrovolnictví, které je spojeno s pomocí při mimořádných událostech typu tornádo, kdy se spousta dobrovolníků zabývá rekonstrukcí objektů, střech apod., anebo jsou to dobrovolníci v zahraničních rozvojových misích (typicky lékaři). Další překotně se rozvíjející oblastí je na základě zahraniční praxe posledních let výkon dobrovolnictví jako součást studia, a to i při plnění studijních povinností. Tato oblast navazuje na Cenu vévody z Edinburghu, a rozvíjí ji. V rámci společenské odpovědnosti firem nabývá na důležitosti také tzv. firemní dobrovolnictví. Dobrovolnictví se vyvíjí také s možností využívat k pomoci i online prostředí a nástroje.

Důležitým faktorem je i vnímání veřejnosti, kdo je dobrovolníkem, a to ve vazbě na pomoc státu i volnočasové aktivity (např. táboroví vedoucí, cvičitelé apod.). Tito lidé pobírají za svou činnost minimální mzdu, plat, která ale v žádném případě nedosahuje adekvátní výše nárokovaného platu nebo mzdy. Jedná se o symbolické částky, které mnohdy tito lidé věnují na dobročinné účely. Avšak veřejnost, i oni sami, se vnímají jako dobrovolníci. Rozvíjí se i sousedská výpomoc, která ve vztahu k cílenému rozvoji komunit dostává nový společenský a občanský rozměr. Za dobrovolníky se často vnímají i členové neziskových organizací (ať již řadoví či v pozici statutárních orgánů), kteří rovněž bezplatně pomáhají společnosti v rámci svého členství.

Tyto formy však často naráží na aktuální definiční znaky dobrovolnictví, neboť nesplňují některý ze základních znaků: dobrovolník vykonává svou činnost bezplatně, bez nároku na odměnu či protislužbu, činnost není vykonávána v rámci jiného právního vztahu apod.

Je tak před námi velká diskuse (nejen) o nových formách dobrovolnictví, která by měla více zohledňovat motivaci všech aktérů výkonu dobrovolnictví.

4.1 Počet dobrovolníků

Dle údajů neziskových institucí lidé jako dobrovolníci v roce 2021 věnovali společnosti cca 40,2 mil. hodin. Jelikož dobrovolník může pracovat i pro více neziskových institucí, publikuje se v satelitním účtu neziskových organizací počet dobrovolníků v podobě úvazků přepočtených na plnou pracovní dobu (FTE). Dobrovolníci tvořili v roce 2021 po přepočtu 22 889 úvazků.

Tabulka: Přepočtený počet dobrovolných pracovníků v neziskových institucích přepočtených na plnou pracovní dobu (FTE)

Kód právní formy Legal form code	Název právní formy Name of legal form	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
117	Nadace <i>Foundation</i>	90 692	88 501	85 640	81 717	81 154	73 304	70 874	71 470
118	Nadační fond <i>Endowment fund</i>	168 858	175 009	190 160	194 952	193 787	188 183	188 093	191 717
141	Obecně prospěšná společnost <i>Public Service Company</i>	426 971	426 114	393 741	417 789	434 053	428 497	371 076	399 318
161	Ústav <i>Institute</i>	x	57 460	122 722	158 012	184 602	190 990	174 517	206 842
601	Vysoká škola (veřejná) <i>University and College (Public)</i>	2 132	940	3 162	2 319	3 453	2 857	1 943	814
641	Školská právnická osoba <i>School legal person</i>	25 995	29 152	21 552	22 569	21 239	17 207	11 543	13 036
701	Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.) <i>Association (club, union, etc)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
703	Odborová organizace a organizace zaměstnavatelů <i>Trade union and employers' organizations</i>	41 247	42 395	41 423	42 519	x	x	x	x
704	Zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v mezinárodních nevládních organizacích <i>Special organization for representation of Czech interests in international non governmental organizations</i>	3 000	3 169	3 470	3 319	3 522	3 486	3 340	3 360
706	Spolek <i>Society</i>	35 723 002	36 760 946	37 815 521	37 478 847	37 234 710	37 067 056	29 994 125	25 529 580
707	Odborová organizace <i>Trade Union</i>	x	x	x	x	438 338	406 900	431 889	421 621
708	Organizace zaměstnavatelů <i>Employers' organization</i>	x	x	x	x	2 670	2 565	2 052	2 612
711	Politická strana, politické hnutí <i>Political party, political movement</i>	59 855	52 789	45 883	40 657	36 924	35 020	33 447	56 161
721;722;723	Církevní organizace <i>Church and religion societies</i>	1 275 077	1 214 169	1 116 635	1 074 844	1 337 032	1 019 505	903 005	1 424 731
731	Organizační jednotka sdružení <i>Organizational unit of association</i>	x	x	x	x	x	x	x	x
733	Pobočná odborová organizace a organizace zaměstnavatelů <i>An organizational unit of a trade union and employers' organizations</i>	268 084	300 110	332 137	364 164	x	x	x	x
734	Organizační jednotka zvláštní organizace pro zastoupení českých zájmů v mezinárodních nevládních organizacích <i>An organizational unit of a special organization for representation of Czech interests in international non governmental organization</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
736	Pobočný spolek <i>Branch of society</i>	11 280 525	12 599 607	14 174 721	15 346 643	16 677 975	18 081 886	13 032 894	11 707 742
741	Stavovská organizace - profesní komora <i>Professional organization - chamber</i>	2 450	1 906	1 906	2 000	2 005	2 005	1 857	2 061
745	Komora <i>Chamber</i>	7 650	5 771	5 897	6 628	6 724	6 850	3 082	2 942
751	Zájmové sdružení právnických osob <i>Special interest association of legal persons</i>	53 273	57 680	63 764	64 735	68 195	69 843	29 271	32 867
761	Honební společenstvo <i>Hunting community</i>	165 860	158 866	151 872	144 878	139 884	132 890	191 052	197 489
	Česká republika celkem Czech Republic Total	49 594 671	51 974 585	54 570 207	55 446 592	56 866 267	57 729 044	45 444 060	40 264 363

Odvětví Industry	Název odvětví Name of industry	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A	Zemědělství, lesnictví a rybářství Agriculture, forestry and fishing	1 641	1 569	1 486	1 414	1 345	1 265	1 228	1 115
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	1	1	1	1	1	1	1	1
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	2	3	3	3	3	3	3	3
I	Ubytování, stravování a pohostinství Accommodation and food service activities	4	4	4	4	4	5	4	3
J	Informační a komunikační činnosti Information and communication	8	8	7	7	7	8	7	6
L	Činnosti v oblasti nemovitostí Real estate activities	382	355	325	298	271	242	207	167
M	Profesní, vědecké a technické činnosti Professional, scientific and technical activities	25	25	26	28	30	41	29	32
N	Administrativní a podpůrné činnosti Administrative and support service activities	9	9	9	9	9	9	10	12
O	Věřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení Public administration and defence; compulsory social security	2 298	2 510	2 705	2 921	3 153	3 365	2 448	1 982
P	Vzdělávání Education	410	387	364	348	338	325	229	285
Q	Zdravotní a sociální péče Human health and social work activities	352	352	314	327	495	315	255	521
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti Arts, entertainment and recreation	8 563	8 692	8 263	7 965	7 637	7 305	4 395	4 295
S	Ostatní činnosti Other service activities	13 968	15 269	17 113	17 999	19 162	20 152	17 087	14 480
	Česká republika celkem	27 662	29 184	30 620	31 324	32 455	33 036	25 903	22 902

Zdroj: ČSÚ, 2023.

V současné době ale na základě poznatků z terénu **dochází k výraznému podhodnocování počtu dobrovolníků a počtu hodin vykonávané dobrovolné činnosti**. Navíc toto šetření neobsahuje zdaleka všechny formy dobrovolnictví (např. v rámci různých příspěvkových organizací, poskytovatelů zdravotních služeb, které je také významně zastoupeno). Na základě expertního odhadu se pohybuje počet dobrovolníků kolem 2 mil. osob¹², ze všech občanů, kteří se během svého života dobrovolnictví věnovali a věnují.

V České republice se neprovádí žádné šetření dobrovolníků v domácnostech. První takové šetření proběhne na podzim v roce 2023 v gesci ČSÚ. Výsledky budou známy v polovině roku 2024.

V polovině roku 2021 bylo jako součást Projektu¹³ realizováno do té doby unikátní **Statisticko-sociologické šetření v oblasti dobrovolnictví**. Šetření bylo provedeno formou CAPI (F2F), na reprezentativním vzorku 3 321 osob (kvótní výběr: pohlaví, věk, vzdělání, ekonomický status, kraj, velikost obce).

Určitou osobní zkušenost s dobrovolnictvím deklaruje **celkově 23 % populace – současní a bývalí dobrovolníci** (což zhruba odpovídá i dřívějším odborným

¹² Jedná se však pouze o přibližný odhad, jelikož k satelitnímu účtu neziskových organizací je nutno přidat počty dobrovolníků v příspěvkových a dalších organizacích, které nespádají do neziskového sektoru. (expertní odhad TOŠNER, J., HESTIA - Centrum pro dobrovolnictví, z. ú.).

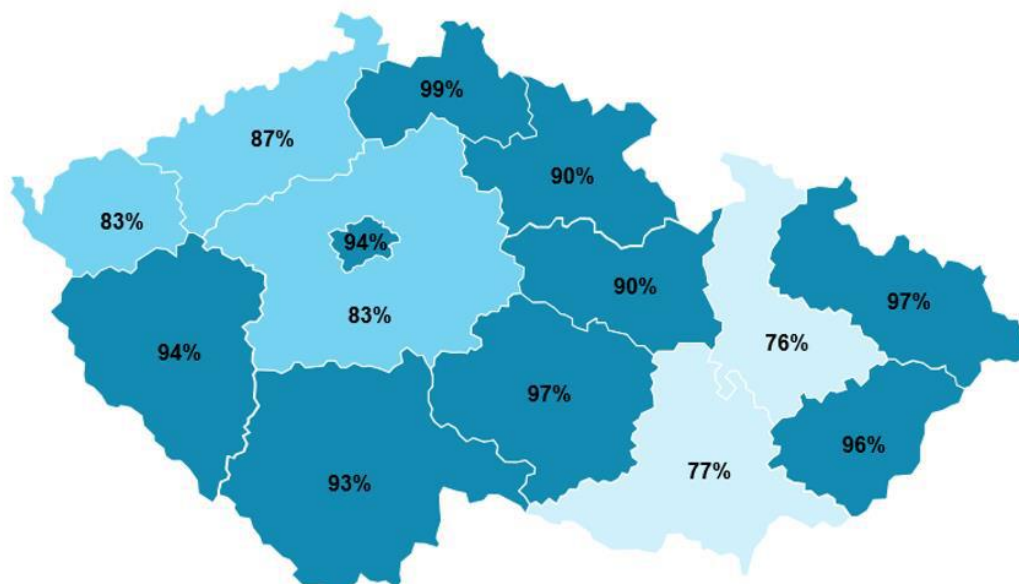
¹³ HRUŠKA, L., HAMANOVÁ, J. a kol. Statisticko-sociologického šetření v oblasti dobrovolnictví. Výzkumná zpráva 0.1. Ostrava: ACCENDO, 2022.

odhadům, že počet dobrovolníků – osob s životní zkušeností s dobrovolnictvím v ČR se pohybuje okolo 2 milionů osob, viz výše).

Dobrovolníci věnovali společnosti k veřejně prospěšným účelům denně více než **450 715 hodin** své aktivní činnosti v **hodnotě 78 289 167 korun** (při počtu 600 000 aktivních dobrovolníků a průměrné hodinové mzdě v roce 2020 v částce 173,70 Kč), **za rok se tedy jedná o téměř 30 miliard korun**¹⁴.

Dále ze šetření vyplývá, že **povědomí o dobrovolnictví je v České republice vysoké**. O dobrovolnictví již slyšelo 89 % populace, po přečtení definice dobrovolnictví se toto povědomí zvýšilo dokonce až na 97 %. Nejvíce slyšeli o dobrovolnictví lidé v Libereckém kraji, Moravskoslezském kraji a Kraji Vysočina. Nejméně v Jihomoravském a Olomouckém kraji.

Slyšel/a jste někdy o "dobrovolnících", "dobrovolnické činnosti"?

Zdroj: SC&C, ACCENDO, 2021, Rozvoj dobrovolnictví: reprezentativní šetření ČR.

Šetření dále ukázalo, že v dospělé populaci může být potenciál zapojení nových dobrovolníků do budoucna až čtvrtina populace, pokud budou všichni „zájemci“ aktivní. Reálný odhad potenciálu je **10–14 % populace**. **Ochota věnovat se více dobrovolnictví mezi současnými dobrovolníky** se pak týká cca **40 % obyvatel** České republiky. **Lidem brání podle šetření v zapojení do dobrovolnických aktivit** zejména nedostatek volného času, pracovní vytíženost (vč. starosti o rodinu) či zdravotní problémy a únava, ale části z nich pak brání i skutečnost, že nedostali

¹⁴ Zahrnuta i tzv. sousedská výpomoc a výpomoc v rámci širší rodiny; bez ní byl počet hodin 445 621 hodin denně).

žádnou takovou nabídku (13 %) či neví, kde začít (11 %) – to už jsou skupiny, které může být dosažitelné zlepšenou propagací a koordinací do dobrovolnictví zapojit.

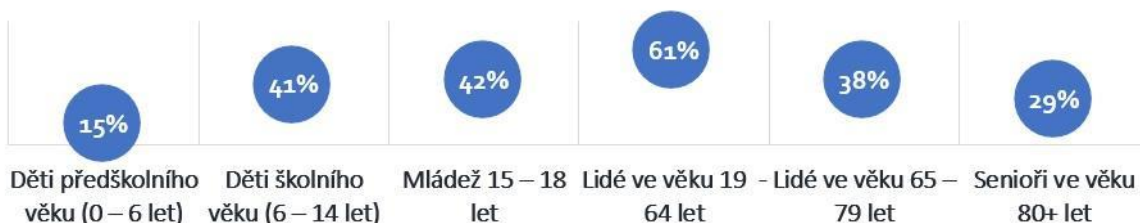
Lidé v šetření nejvíce vnímali **potřebnost pomoci lidem seniorského věku** (na což mohla mít v době šetření i vliv pandemie COVID 19).

A která z vyjmenovaných cílových skupin se domníváte, že je SPOLEČENSKY NEJPOTŘEBNĚJŠÍ?	%
Děti předškolního věku (0–6 let)	27 %
Děti školního věku (6–14 let)	29 %
Mládež 15–18 let	30 %
Lidé ve věku 19–64 let	34 %
Lidé ve věku 65–79 let	42 %
Senioři ve věku 80+ let	59 %
Všichni	

Zdroj: SC&C, ACCENDO, 2021, Rozvoj dobrovolnictví: reprezentativní šetření ČR.

Což se ale **neshoduje s reálným výkonem dobrovolnické pomoci, kdy převládá kategorie 19-64 let.**

S jakými cílovými skupinami pracujete / pracoval jste jako dobrovolník?

Zásadním **informačním kanálem o dobrovolnictví jsou přátelé a rodina, na druhém místě se umístily neziskové organizace.** I přes to jsou obce, města a samotné instituce, které dobrovolníky využívají, pro informovanost velmi důležité. **To, jakým způsobem lidé přijímali zdroje informací pro dobrovolníky v nemocnicích, neziskových organizacích a radnicích se od sebe příliš neliší.** Nejčastěji dobrovolníci získávali informace o dobrovolnické činnosti přes osobní kontakt s pracovníkem, a to jak v případě nemocnic, neziskových organizací, tak radnic (Hruška, Hamanová, 2022, str. 33).

Zdroj: SC&C, ACCENDO, 2021, Rozvoj dobrovolnictví: reprezentativní šetření ČR.

Nejčastěji se dobrovolníci věnovali¹⁵ zpravidla zvelebování společných ploch a ochraně životního prostředí (24 %) nebo dobrovolné pomoci po živelné katastrofě či v době pandemie (24 %). Dále se věnovali neplacenému dárcovství krve nebo krevní plazmy (20 %), činnosti vedoucího pracujícího s dětmi a mládeží nebo vypomáhali ve sdružení zaměřeném na děti a mládež (18 %). Následovaly dobrovolné aktivity jako činnost dobrovolných hasičů (17 %), pomoc zdravotně postiženým (17 %), organizování peněžních sbírek (15 %), organizování kulturních událostí (14 %), neplacené aktivity nebo činnosti organizované školou (14 %), výpomoc v neziskové, charitativní nebo náboženské organizaci (13 %), pomoc nemocným v nemocnicích a jiných lůžkových zařízeních (13 %), pomoc sociálně slabým a znevýhodněným (11 %) nebo organizačně vypomáhali ve sportovních sdruženích (11 %). Méně často se dobrovolníci objevují v oblastech týkajících se pomoci národnostním a etnickým menšinám (5 %), prevence kriminality (4 %), činnosti mysliveckých a rybářských spolků (4 %), pomoci ve zvířecím útulku nebo jiné práci se zvířaty (4 %), neplacené stáži v podniku či organizaci (3 %), CSR aktivitám v rámci firemního dobrovolnictví (3 %) nebo pomoci při politických kampaních (2 %) (Hruška, Hamanová, 2022, str. 38).

Neexistuje jednotné vykazování evidence dobrovolníků a jejich činnosti v komplexním měřítku¹⁶, což limituje nejen získání lepšího přehledu o dobrovolnictví

¹⁵ Výsledná data jsou ovlivněna situací v době realizace šetření, tj. v době probíhající pandemie nemoci covid-19, ničivé tornádo na jižní Moravě apod. Dále obsahuje i některé aktivity, které oficiálními orgány nejsou považovány za dobrovolnictví (např. dárcovství krve nebo krevní plazmy, které je dle platných právních předpisů Ministerstva zdravotnictví zdravotní službou), ale lidé je tak vnímají.

¹⁶ Pouze Ministerstvo zdravotnictví má nově nastaven jednotný funkční systém sběru a evidence dobrovolnického programu ve zdravotnictví, který je zabezpečen prostřednictvím přímo řízené organizace ÚZIS ČR. Poskytovatelé zdravotních služeb s dobrovolnickým programem hlásí 1x ročně informace týkající se dobrovolnictví přímo ÚZIS, tak je zajištěna celostátní úroveň evaluace dobrovolnických programů u poskytovatelů zdravotních služeb.

v ČR, ale i vyšší podporu dobrovolnictví (např. vyšší poskytování dotací, větší umožnění spolufinancování vlastního podílu na dotaci neziskových organizací dobrovolnickou činností).

Pro zlepšení evidence počtu dobrovolníků a zlepšení monitoringu je v návrhové části vymezen specifický cíl „AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví“.

4.2 Právní rámec

Zákonem upravujícím oblast dobrovolnictví v České republice je **zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů** (dále jen „zákon o dobrovolnické službě“). Tento zákon se ale věnuje pouze úzké výšeči dobrovolnictví, která se vztahuje na akreditované projekty anebo programy nestátních neziskových organizací v jejich vlastní prospěch, anebo v prospěch jiných veřejně prospěšných činností organizací státní a veřejné správy, ale i soukromých subjektů. Upravuje pak zejména vymezení pojmů souvisejících s dobrovolnickou službou, právní vztahy v ní, podmínky udělení akreditace, poskytování dotací akreditovaným programům/projektům atd.

Ostatní široké dobrovolnictví mimo zákona o dobrovolnické službě je upraveno **obecnými právními předpisy, zejména občanským zákoníkem**.

Dále je důležitá právní úprava pro dobrovolnictví v oblasti sociálních služeb, kde dle **zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, v § 115 a § 120 zmiňuje účast dobrovolníků dle jiných právních předpisů (s odkazem na zákon o dobrovolnické službě) a v § 100, odst. 2 stanovuje povinnost mlčenlivosti také dobrovolným pracovníkům. Sociální služby jsou historicky nepočetnější oblastí, kterou dobrovolníci využívají.

Dle právního stavu k 1. 1. 2024, se k dobrovolnictví v ČR vztahují ještě níže uvedené zákony:

- **zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti**

- § 41 odst. 3 písm. e) se výkon dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy dobrovolníka s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, nebo výkonu veřejné služby na základě smlouvy o výkonu veřejné služby, pokud rozsah vykonané služby překračuje v průměru alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu, považuje za náhradní dobu zaměstnání;

- **zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění**

- v části druhé v § 7 odst. 1 písm. m) osoby vykonávající dlouhodobou dobrovolnickou službu na základě smlouvy s vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, v rozsahu překračujícím v průměru

alespoň 20 hodin v kalendářním týdnu, jsou uváděni jako pojištěnci, pokud nejsou plátcem pojistného z jiného titulu;

- **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**

- v § 49 odst. 2 písm. d) uznává odbornou způsobilost pro účely poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami, pokud absolvovaly přípravu pro dobrovolníky organizovanou vysílající organizací, které byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra podle zákona o dobrovolnické službě, a je-li tato příprava zaměřena na pomoc při péči o děti, mládež a rodinu v jejich volném čase;

- **zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce**

- v § 6 odst. f) uvádí, že působnost úřadu se vztahuje také na vysílající a přijímající organizace a dobrovolníky při výkonu dobrovolnické služby podle zákona o dobrovolnické službě.

Dále se k dobrovolnictví v ČR vztahují ještě níže uvedené podzákoné právní předpisy:

- **nařízení vlády č. 271/2017 Sb., o oceněních udělovaných Ministerstvem vnitra, ve znění pozdějších předpisů** v §1 odst. i) se zavádí národní Cena za DOBROvolnictví, která je v § 8a rozdělena do dvou kategorií: **(1) Cena za dobrovolnictví v kategorii dobrovolník** se uděluje fyzické osobě, která nad rámec svých povinností, bez nároku na finanční odměnu a ve svém volném čase pomáhala například lidem ve svém okolí, při ochraně přírody, ve sportu, kultuře nebo pomáhala organizacím při realizaci jejich dobrovolnických programů anebo projektů; **(2) Cena za dobrovolnictví v kategorii dobrovolnická organizace** se uděluje právnické osobě, která významným způsobem přispěla k rozvoji dobrovolnictví v České republice nebo realizovala zvláště významné programy, projekty anebo aktivity v oblasti dobrovolnictví;
- **nařízení vlády č. 465/2021 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 248/2007 Sb., o oceněních v oblasti zdravotnictví, udělovaných Ministerstvem zdravotnictví**, v němž se vkládá nové ustanovení § 6a, v němž se zavádí Cena ministra zdravotnictví za rozvoj dobrovolnictví ve zdravotnictví, která se uděluje k ohodnocení poskytovatelů zdravotních služeb lůžkové péče, kteří významným způsobem přispěli k rozvoji dobrovolnictví v oblasti zdravotnictví v České republice a kteří mají zavedený program dobrovolnictví v oblasti zdravotnictví v České republice;
- z oblasti vzdělávání: **vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání**, ze dne 9. února 2005: v §2 odst. 1 d) se zájmové vzdělávání uskutečňuje osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby, a činností vedoucí k prevenci rizikového chování a výchovou k dobrovolnictví. Termín dobrovolnictví se neváže na zákon o dobrovolnické službě;

- z oblasti sociálně-právní ochrany dětí: **vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí**, ze dne 17. prosince 2012: v příloze 1 vyhlášky jsou uvedeny Standardy kvality sociálně-právní ochrany při poskytování sociálně-právní ochrany orgány sociálně-právní ochrany: 5e Orgán sociálně-právní ochrany dětí určuje, zda umožní studentům a jiným fyzickým osobám stát se stážisty nebo dobrovolníky na svém pracovišti. Orgán sociálně-právní ochrany umožňuje studentům nebo jiným fyzickým osobám působit jako stážisté nebo dobrovolníci, a to na základě smlouvy a po náležitém proškolení. Není zde uvedena vazba na zákon o dobrovolnické službě;
- z oblasti účetnictví: **vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví**, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, ze dne 6. listopadu 2002: určuje, že do osobních nákladů patří i ty vztahující se k dobrovolníkům. Pojem dobrovolník není chápán z pohledu vyhlášky č. 504/2002 Sb., jako dobrovolník podle zákona č. 198/2002 Sb., ale jako obecný pojem pro všechny možné dobrovolníky. Dále zmiňované ustanovení vyjadřuje obsahové vymezení ostatních osobních nákladů ve výsledkové nákladové položce „A.III.14 Ostatní sociální náklady“ jako zbytkovou položku § 26 odst. 3 písm. e). Příkladem mohou být náklady na službu dobrovolníků, např. pojištění.

Návrhová část vychází ze současného **legislativního rámce**, který byl dobrovolnickými organizacemi¹⁷, i zástupci pracovní skupiny Ministerstva vnitra České republiky ke tvorbě Koncepce shledán jako **dostatečný**. Myšlenka nového komplexního zákona o dobrovolnictví byla vládou odmítnuta usnesením vlády č. 942/2016 ze dne 24. října 2016, kdy takový předpis byl shledán jako nadbytečný, a navíc jeho existence by spíše mohla svobodné dobrovolnictví spíše omezit než rozvíjet. Výše uvedené ale **nevylučuje dílčí legislativní úpravy** zákona o dobrovolnické službě či ostatních právních předpisů, které by byly činěny **ve prospěch rozvoje dobrovolnictví** – viz specifický cíl BS5/ Iniciovat vhodné legislativní změny stávajících předpisů.

¹⁷ Tento závěr je založen na základě výsledků z individuálních polostrukturovaných rozhovorů se 14 dobrovolnickými centry ve všech krajích České republiky a v hlavním městě Praha; dále na individuálních polostrukturovaných rozhovorech s dalšími 14 organizacemi pracujícími s dobrovolníky v jednotlivých oblastech (většinou se jednalo o organizace s celostátní působností). Podkladem k tomuto závěru byly také informace z realizovaných kulatých stolů na konferenci „Rozvoj dobrovolnictví v ČR“, která se konala v březnu 2018 v Praze. Účastníky konference byli zástupci NNO a dalších organizací přijímajících dobrovolníky, jednotlivých ministerstev, krajů, obcí.

4.3 Institucionální rámec

4.3.1 Ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy

Politika dobrovolnictví v České republice není jednotně řízena z důvodu velké šíře oblastí, ve kterých dobrovolnictví působí. Pravomoci a působnost jednotlivých ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy upravuje zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (kompetenční zákon).

Činnost ústředních orgánů státní správy v oblasti dobrovolnictví lze obecně rozdělit na roli legislativní, koncepční, metodickou a realizační. Koncepční role je prováděna tvorbou a naplňováním resortních i meziresortních koncepcí a strategií. Metodická role je uskutečňována vydáváním závazných nebo doporučujících metodik/metodických postupů. Realizační role se projevuje formou veřejných výdajových programů, které podporují dobrovolnictví v jednotlivých oblastech.

Dále je uvedeno **stručné vymezení kompetencí jednotlivých resortů v oblasti dobrovolnictví.**

Úřad vlády ČR

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace je poradním orgánem vlády v oblasti neziskového sektoru, resp. vytváření vhodného prostředí pro existenci a činnost nestátních neziskových organizací (NNO). Významnou část její agendy tvoří téma vícezdrojového financování NNO, tj. získávání finančních a nefinančních prostředků jak z veřejných, tak i soukromých zdrojů. Specifickým případem soukromého zdroje je dobrovolnická činnost. Značný podíl dobrovolné, tedy neplacené činnosti dobrovolníků na fungování NNO, je jedním ze základních znaků NNO a většinou podmínkou jejich fungování.

Dobrovolnictví jako jedno z průřezových témat a znaků neziskových organizací je řešeno v materiálu Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030¹⁸, schváleném usnesením vlády ze dne 12. července 2021 č. 623, v němž je podpoře rozvoje dobrovolnictví věnován jeden specifický cíl (C.2): Podpora rozvoje dobrovolnictví.

1. Na základě vyhodnocení realizovaného projektu k rozvoji dobrovolnictví zpracovat a předložit vládě ke schválení koncepční strategický materiál v oblasti rozvoje dobrovolnictví v ČR
2. Realizovat pravidelná jednání meziresortní Pracovní skupiny ke koncepci rozvoje dobrovolnictví v ČR.

¹⁸ Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/strategie-spoluprace-verejne-spravy-s-nestatnimi-neziskovymi-organizacemi-na-leta-2021-az-2030-189753/>.

3. Navýšit finanční alokaci dotačního programu MV s názvem Rozvoj dobrovolnické služby (akreditovaní žadatelé podle § 6 zákona o dobrovolnické službě) o min 50 %.
4. Zmapovat a podpořit stávající ocenění v oblasti dobrovolnictví.
5. Realizovat reprezentativní výběrové šetření dobrovolnictví v pravidelných intervalech.
6. Propagovat spolufinancování projektů formou dobrovolnické činnosti a každoročně sledovat napříč státní správou podíl dobrovolnické činnosti na spolufinancování projektu.

Dobrovolnictví je také zmíněno v dalším materiálu (jehož gestorem je Rada vlády pro NNO) s názvem Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy schváleném usnesením vlády ze dne 1. června 2020 č. 591¹⁹. Dle tohoto materiálu může být činnost dobrovolníků vykonaná v rámci projektu zahrnuta do spolufinancování projektu. V praxi toto umožňují všechny dotační programy Úřadu vlády (na podporu celostátních mezioborových sítí NNO, rovnosti žen a mužů, zdravotně postižených, protidrogové politiky, menšinových jazyků, romské menšiny), ale také řada dalších poskytovatelů dotací (Česká rozvojová agentura, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo životního prostředí aj.).

Ministerstvo vnitra (MV)

Klíčovým odborem pro oblast dobrovolnictví je odbor prevence kriminality, který je gestorem zákona o dobrovolnické službě, na základě, kterého uděluje akreditace programům nebo projektům dobrovolnických organizací a na tyto akreditované programy nebo projekty poskytuje organizacím také dotace. Vedle dotací akreditovaným programům a projektům dobrovolnických organizací poskytuje MV také dotace obcím na specifický projekt v oblasti bezpečnosti „Bezpečnostní dobrovolník, který je financován z dotačního titulu odboru prevence kriminality MV „Program prevence kriminality na místní úrovni“, a to ze 100 %. U dotačního titulu Rozvoj dobrovolnické služby umožňuje MV v rámci povinného 30% kofinancování použít až do výše 10 % dobrovolnickou činnost v souladu s vydanými Zásadami.

MV realizovalo projekt „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“²⁰, který je velmi úzce provázán s touto Konceptí a jehož cílem byl rozvoj dobrovolnictví v ČR obecně a zajištění jeho regionální o oborové dostupnosti po celé ČR.

¹⁹ Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/zasady-vlady-pro-poskytovani-dotaci-ze-statniho-rozpoctu-ceske-republiky-nestatnim-neziskovym-organizacim-ustrednimi-organy-statni-spravy-181774/>.

²⁰ [Rozvoj dobrovolnictví - Ministerstvo vnitra České republiky \(mvcr.cz\)](#)

MV se dlouhodobě zabývá také dobrovolnictvím při mimořádných stavech a krizových situacích. Odbor prevence kriminality zastřešuje činnost pracovní skupiny Dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech, která v pravidelných intervalech zasedá a diskutuje nové zkušenosti a názory v této problematice. MV dále vydává četné metodiky a manuály obce, ve kterých je možnost využití dobrovolníků také zmiňována (obecný Manuál pro obce, Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech, Příručka pro obce využitelná při vzdělávání pracovníků krizového řízení v oblasti vnitřní bezpečnosti, manuál k projektu Bezpečnostní dobrovolník ad.).

Během pandemie COVID -19 se podílelo na vydání metodických materiálů pro neziskové organizace a jejich dobrovolníky: Dobrovolnictví v době pandemie a informace o očkování dobrovolníků (tyto materiály byly šířeny prostřednictvím Ústředního krizového štábu), a v rámci Projektu to byla publikace „Nové přístupy v komunikaci a prezentaci. On-line prostředí pro rozvoj vzdělávání v dobrovolnictví – zkušenosti a praxe“²¹ a „Dobrovolnictví v době pandemie (příklady dobré praxe)“²². Zároveň metodicky vedlo regionální dobrovolnické centra vzniklé z projektu při zvládání mimořádných událostí způsobených pandemií, tornádem i uprchlickou vlnou z Ukrajiny – ve spolupráci s pracovní skupinou Dobrovolnictví při mimořádných událostech.

V roce 2022 pak MV pilotně udělilo v rámci Projektu národní Ceny za DOBROvolnictví v době pandemie COVID-19 a v roce 2023 na základě nařízení vlády č. 271/2017 Sb., první národní Ceny za DOBROvolnictví (tematickou oblastí zvolena „Dobrovolnická pomoc v souvislosti se zvládáním dopadů uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu“). Ceny za DOBROvolnictví jsou udělovány ve dvou kategoriích: dobrovolník a dobrovolnická organizace.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)

Dobrovolnictví je součástí Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, schválené vládou dne 19. 10. 2020 a plánovaného Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2024–2027. Kromě samotné podpory rozvoje dobrovolnictví a vzdělávání dobrovolníků MŠMT podporuje uznávání kompetencí získaných dobrovolnictvím a jejich využívání. Dobrovolnictví spadá především pod odbor pro mládež, který mj. finančně podporuje mládežnické dobrovolnické organizace prostřednictvím několika dotačních výzev. Zapojení dobrovolníků do činnosti organizace a jejich vzdělávání je jednou z podmínek pro získání titulu „organizace uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží“ a zároveň důležitým kritériem při hodnocení projektů v rámci těchto dotačních výzev. Výchova

²¹ Hruška, L. a kol. Nové přístupy v komunikaci a prezentaci. On-line prostředí pro rozvoj vzdělávání v dobrovolnictví – zkušenosti a praxe. Ostrava: ACCENDO, 2022.

²² <https://dobrovolnictvi.net/wp-content/uploads/dobrovolnictvi-v-dobe-pandemie.pdf>

k dobrovolnictví je ve vyhlášce MŠMT o zájmovém vzdělávání uvedena jako jedna z forem zájmového vzdělávání.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím své příspěvkové organizace Dům zahraniční spolupráce spravuje evropský grantový program Evropský sbor solidarity, který podporuje individuální i týmové dobrovolnictví, a to na národní i mezinárodní úrovni. Podpora dobrovolnictví se projevuje i v činnosti MŠMT jako řídicího orgánu Operačního programu Jan Amos Komenský.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Kompetenčně dobrovolnictví spadá pod odbor koncepce sociálních služeb a sociální práce. Dále je dobrovolnictví podporované v rámci aktivní politiky stárnutí, které spadá pod odbor rodinné politiky a politiky stárnutí. Jak bylo uvedeno v kapitole Právní rámec, podpora dobrovolnictví je promítnuta i do právních předpisů v působnosti MPSV. Vedle legislativní oblasti se podpora dobrovolnictví promítá i do strategických materiálů MPSV, zejména materiálů věnujících se problematice stárnutí populace.

Ministerstvo práce a sociálních věcí je řídicím orgánem Operačního programu Zaměstnanost 2014–2020, ve kterém je rovněž zahrnuta podpora dobrovolnictví (mj. je z něj realizován i zmiňovaný Projekt MV). Podpořit dobrovolnictví je možné i z Operačního programu Zaměstnanost+, jako klíčového nástroje pro využívání finančních prostředků z Evropského sociálního fondu plus v oblasti zaměstnanosti a sociálního začleňování v programovém období 2021-2027. Orgány státní správy se tak mohou přímo zapojit do spolupráce s NNO, a sami rozvíjet např. „firemní dobrovolnictví“. Podpora dobrovolnictví se promítá i do vlastních dotačních programů MPSV, a to zejména na podporu seniorských a proseniorských organizací a krajských samospráv v oblasti stárnutí. S touto oblastí souvisí i metodika MPSV „Dobrovolnictví a zapojení osob 50+ do dobrovolnických aktivit v ČR“.

Ministerstvo kultury (MK)

V resortu Ministerstva kultury náleží dobrovolnictví do gesce odboru regionální a národnostní kultury. Význam dobrovolnických aktivit pro celou oblast kultury zmiňuje i hlavní strategický materiál resortu – Státní kulturní politika 2021-2025+. Podpora dobrovolnictví je dále součástí dalších rozvojových dokumentů týkajících se jednotlivých oborů kultury (např. muzejnictví a knihovny). Resort vydal rovněž Metodické doporučení Ministerstva kultury ČR pro dobrovolnictví v kultuře a umění. V některých dotačních programech Ministerstva kultury je možné vykázat hodnotu dobrovolnické činnosti v konečném vyúčtování ve spoluúčasti příjemce dotace na financování projektu (např. Knihovna 21. století). Dobrovolníci působí v kulturních institucích (ve veřejných knihovnách, muzeích a galeriích, divadlech, kulturních domech atd.) včetně státních příspěvkových organizací Ministerstva kultury, pomáhají

také při organizaci a pořádání uměleckých činností. Nezastupitelnou roli mají též při péči o kulturní dědictví. Vysoký podíl na aktivní kulturní participaci mají tradičně i nestátní neziskové organizace, včetně spolků a ústavů založených na dobrovolnickém přístupu. MK je podporuje prostřednictvím svých dotačních programů.

Ministerstvo zdravotnictví (MZ)

Ministerstvo zdravotnictví má nastavenou koncepci dobrovolnictví ve zdravotnictví na základě metodiky, vydané ve Věstníku MZ ČR č. 6/200+9 a Věstníku č. 11/2011, který byla inovována v komplexní metodiku²³ v rámci evropského projektu „Efektivizace systému nemocniční péče v ČR prostřednictvím dobrovolnické činnosti“ (registrační číslo CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0007517). Program dobrovolnictví ve zdravotnictví je speciálním národním dobrovolnickým programem s ohledem na specifičnost a odbornost činností vykonávaných poskytovateli zdravotních služeb (dále také jen „PZS“). Veškeré informace týkající se oblasti dobrovolnictví ve zdravotnictví zveřejňuje MZ na svých internetových stránkách²⁴.

Program dobrovolnictví ve zdravotnictví (dále také jen „PDZ“) je na MZ v gesci odboru zdravotní péče, kde byla zřízena Pracovní skupina pro dobrovolnictví ve zdravotnictví jako poradní a iniciační orgán s cílem ukotvit, rozvíjet a podporovat dobrovolnickou činnost v rámci strategie zdravotní politiky na národní, regionální a lokální úrovni.

Jednou z klíčových priorit Ministerstva zdravotnictví je zvýšení zainteresovanosti veřejnosti a pacientů v oblasti kvality a bezpečí zdravotních služeb a vytvoření dlouhodobého a udržitelného mechanismu pro rozvoj, podporu a fungování PDZ, a tím i kontinuálního zvyšování bezpečí pacientů a kvality poskytovaných zdravotních služeb. Rozvoj programů dobrovolnictví ve zdravotnictví MZ podporuje také formou finančních dotací, a to již od roku 2002 prostřednictvím Programu vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením.

Dobrovolnictví ve zdravotnictví patří mezi programy s nejvyššími nároky na organizaci z důvodu zranitelnosti pacientů a jejich bezpečí. Prioritou je zajištění kvality poskytované zdravotní péče a bezpečí pacientů v průběhu celého procesu realizace PDZ od jeho počátečního nastavení, průběhu realizace a koordinace všech jeho fází až po sledování a hodnocení dosažených výsledků. Úroveň kvality a bezpečí programu dobrovolnictví ve zdravotnictví má úzkou vazbu na kvalitu a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb a každý PZS, v jehož prostorách je realizovaný dobrovolnický program je v tomto vázán požadavky vyplývajícími ze zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů a z navazujících dokumentů (např. „Minimální požadavky na zavedení interního systému hodnocení kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb“ uvedenými ve Věstníku MZ č. 13/2021).

²³ [Metodická doporučení k dobrovolnictví ve zdravotnictví – komplexní metodika – Ministerstvo zdravotnictví \(mzcr.cz\)](#)

²⁴ [Dobrovolnictví ve zdravotnictví – Ministerstvo zdravotnictví \(mzcr.cz\)](#)

Ministerstvo zdravotnictví v době od 1. 6. 2019 do 30. 4. 2023 realizovalo v rámci Operačního programu Zaměstnanost, Prioritní osa 3 – Sociální inovace a mezinárodní spolupráce, inovační projekt s názvem „Efektivizace systému nemocniční péče v ČR prostřednictvím dobrovolnické činnosti“ (reg. číslo CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0007517), který byl spolufinancovaný Evropskou unií z Evropského sociálního fondu, jehož cílem byla inovace v celkovém řízení a organizaci programů dobrovolnictví ve zdravotnictví, optimalizaci podmínek pro jejich koordinaci a současně zakomponování PDZ do systému sledování kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb tak, aby dobrovolnická činnost ve zdravotnictví byla žádaná a měla odpovídající kvalitu.

Jedním z hlavních výstupů projektu je nová, komplexní „Metodika dobrovolnictví ve zdravotnických zařízeních“ (dále jen „Metodika“), která poskytuje ucelený soubor informací, doporučení a návodů pro PZS, kteří mají zaveden program dobrovolnictví ve zdravotnictví. Metodika vychází z rámce dvou dosavadních metodických doporučení publikovaných ve Věstníku MZ č. 6/2009 a Věstníku MZ č. 11/2011, a z dosavadních praktických zkušeností s fungováním a řízením PDZ. Součástí Metodiky je 15 tematických manuálů zaměřujících se na konkrétní oblasti dobrovolnické činnosti ve zdravotnictví, včetně dokumentu věnujícímu se problematice administrativy a organizace PDZ.

Tematické manuály se konkrétně zaměřují na organizaci a modely řízení programu dobrovolnictví ve zdravotnictví, fáze realizace, výběr, školení a podporu dobrovolníků v PDZ, dobrovolnickou činnost pro dětské pacienty, pro dospělé pacienty, dobrovolnickou činnost na onkologii, v hospicové a paliativní péči, v oblasti péče o duševní zdraví, zooterapii, firemní dobrovolnictví a možnosti jeho využití v rámci dobrovolnictví ve zdravotnictví, zapojení dobrovolníků do činnosti PZS v případě mimořádných situací, dobrovolnickou činnost v podpoře zdraví, průvodce kvalitou a bezpečím PDZ, evaluaci a efektivitu, komunikační strategii a integrovanou koordinaci podpůrných programů a aktivit ve zdravotnictví.

V rámci projektu byly specifikovány tři modely řízení programu dobrovolnictví ve zdravotnictví, přičemž z provedené analýzy byl jako nejúčelnější z hlediska efektivnosti vyhodnocen tzv. interní model řízení PDZ, který si zabezpečuje sám poskytovatel zdravotních služeb.

V roce 2023 bylo ve Věstníku MZ č. 17/2023²⁵ vydáno „*Metodické doporučení pro přípravu a realizaci dobrovolnictví ve zdravotnictví*“, které je primárně určeno pro management a členy realizačních týmů PDZ těch poskytovatelů zdravotních služeb, kteří s realizací PDZ začínají, především pak PZS s lůžkovou péčí.

MZ má rovněž zpracovaný „Metodický pokyn pro přípravu vzdělávacího kurzu pro koordinátory dobrovolnictví ve zdravotnictví“, jehož účelem je specifikovat požadavky a obsah kurzu pro koordinátory dobrovolnictví ve zdravotnictví tak, aby kurz odpovídal požadavkům kladeným na koordinátora a byl v souladu s Metodikou.

²⁵ [Věstník MZ ČR 17/20 3 \(mzcr.cz\)](https://www.mzcr.cz)

V rámci ČR se rozvíjí i zapojení dobrovolníků v systému poskytování zdravotnické záchranné služby, podmínky pro dobrovolnickou pomoc v této oblasti jsou uvedeny v „Metodickém pokynu pro systematické využívání poskytovatelů první pomoci na vyžádání (first responderů)“, Věstník MZ č. 8/2021²⁶.

Ministerstvo zdravotnictví má nastaven jednotný funkční systém sběru a evidence dat o programech dobrovolnictví ve zdravotnictví realizovaných u poskytovatelů zdravotních služeb na základě indikátorů specifikovaných v Metodice. Systematický sběr, evidence a statistiky o PDZ přináší důležitá data o jejich kvalitě a efektivnosti jak pro PZS, tak pro celostátní úroveň řízení národního programu dobrovolnictví ve zdravotnictví. Kompletní sběr dat, evidenci a statistiky zabezpečuje Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS). Statistické přehledy jsou zveřejněny na internetových stránkách MZ²⁷.

Za účelem dalšího rozvoje, zvýšení prestiže dobrovolnictví ve zdravotnictví, jeho atraktivnosti a postavení dobrovolníků ve společnosti realizuje MZ každoročně, od roku 2022, „Cenu ministra zdravotnictví za rozvoj dobrovolnictví ve zdravotnictví“, která je předávána u příležitosti Mezinárodního dne dobrovolníků vybranému poskytovateli zdravotních služeb lůžkové péče, který se svojí činností významně zasloužil o rozvoj dobrovolnictví ve zdravotnictví.

Ministerstvo zdravotnictví aktuálně připravuje novelu zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, v níž počítá s definičním vymezením dobrovolnické činnosti ve zdravotnictví a jejího odlišení od poskytování zdravotních služeb ve smyslu § 2 zákona o zdravotních službách. Tento legislativní návrh nově počítá i s možností vydání prováděcího právního předpisu (vyhlášky Ministerstva zdravotnictví), který blíže vymezí podmínky a limity dobrovolnické činnosti ve zdravotnictví. Tímto dojde k posílení právního postavení dobrovolníků ve zdravotnictví i poskytovatelů zdravotních služeb organizujících dobrovolnickou činnost ve zdravotnictví a tím dojde k rozvoji tohoto segmentu dobrovolnictví v České republice.

Ministerstvo životního prostředí (MŽP)

V péči o životní prostředí mají dobrovolníci nezastupitelnou roli. Na Ministerstvu životního prostředí spadá dobrovolnictví do kompetence odboru finančních a dobrovolných nástrojů. Dobrovolnictví je zakotveno ve strategických dokumentech Státní politika životního prostředí ČR 2030, Státní program ochrany přírody a krajiny, Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky a Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Koordinace dobrovolnické péče o chráněné druhy a lokality, monitoring druhů (v rámci občanské vědy) či organizace environmentálně zaměřených osvětových akcí je podporována dotacemi MŽP a SFŽP.

²⁶ [Věstník č. 8/2021 – Ministerstvo zdravotnictví \(mzcr.cz\)](#)

²⁷ [Statistické přehledy realizovaných programů dobrovolnictví ve zdravotních službách – Ministerstvo zdravotnictví \(mzcr.cz\)](#)

Činnost dobrovolníků vykonávaná v rámci projektů NNO podporovaných dotacemi MŽP může být zahrnuta do spolufinancování projektu.

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV)

V rámci Ministerstva zahraničních věcí se dobrovolnictvím koncepčně i v realizační rovině zabývá zejména odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. V rámci Strategie zahraniční rozvojové spolupráce ČR 2018–2030, schválené usnesením vlády ze dne 21. srpna 2017 č. 591, je podpora programu Dobrovolníci OSN (UNV) jednou z priorit multilaterální rozvojové spolupráce ČR, s důrazem na program vysílání mladých dobrovolníků do agencí OSN v prioritních zemích rozvojové a humanitární asistence ČR, který je financován z rozvojového rozpočtu MZV. (https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_z_rs_cr/osn/unv/index.html)

V dotační politice MZV jsou podporovány projekty českých neziskových organizací využívajících dobrovolníky v oblasti rozvojové spolupráce, transformační spolupráce a humanitární pomoci i ve spolupráci s příslušnými evropskými programy, zejména Humanitárními dobrovolníky EU. MZV rovněž podporuje akreditování příslušných zahraničních a výměnných programů dle zákona o dobrovolnické službě.

V ČR **dosud neexistovala vládní Koncepce**, která by na národní úrovni řešila problémy dobrovolnictví a usilovala o jeho rozvoj. **Neexistuje poradní orgán pro dobrovolnictví na národní úrovni**, kde by byly zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické organizace a centra. Dosud **nebyla ani dostatečná politická podpora** představitelů státu, ale ani krajů či měst v oblasti dobrovolnictví.

Jako reakce na **nejednotnost řízení politik dobrovolnictví** v České republice z centrální úrovně je v návrhové části uveden specifický cíl „AS3/ Vytvořit institucionální a legislativní prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR“. Tento cíl předpokládá vytvoření RADY DOBROVOLNICTVÍ a jejího sekretariátu, jako poradního orgánu vlády ČR pro dobrovolnictví s koordinací v gesci MV na národní úrovni, se zastoupením ústředních orgánů státní správy, samospráv, dobrovolnických organizací a dobrovolnických center. Cílem bude posílit vzájemnou spolupráci a koordinaci, výměnu informací a dobré praxe.

I přes existující podporu dobrovolnictví, resp. převážně dobrovolnické služby, zahrnutí dobrovolnictví do některých strategických materiálů ministerstev či realizaci několika málo projektů na rozvoj dobrovolnictví v gesci jednotlivých resortů, je tato **podpora roztržštěná, nekoordinovaná a zejména pak nedostatečná, plnění strategických dokumentů** ministerstev v oblasti dobrovolnictví v mnoha případech **formální**, bez

dostatečné podpory. **Projektů či jiných aktivit na rozvoj dobrovolnictví** ve vymezených působnostech jednotlivých resortů je prozatím **málo** a teprve se s nimi začíná.

Na tyto problémy reaguje celá tematická oblast TO B/ Zvýšení motivace a podpory dobrovolníků a dobrovolnických organizací ze strany resortů, specifické cíle „BS1/ Podporovat stávající systém dobrovolnické služby (akreditace, dotace)“, „BS2/ Více zapojovat dobrovolnictví do stávajících systémů výhod v rámci jednotlivých resortů“, „BS3/ Podporovat dobrovolnictví v oblastech působnosti jednotlivých resortů“, „BS4/ Podporovat nové formy a oblasti dobrovolnictví“, „BS5/ Iniciovat vhodné legislativní změny stávajících předpisů“.

Koncepce ve své návrhové části předpokládá úzkou spolupráci s jednotlivými resorty při realizaci specifických cílů ve všech navrhovaných tematických oblastech. V oblastech, ve kterých to specifika a charakter vyžadují, bude dobrovolnictví metodicky vedeno příslušným resortem. Výstupy z projektů týkajících se oborových specifík dobrovolnictví realizovaných jednotlivými resorty budou diskutovány, reflektovány a průběžně zapracovány do Akčních plánů.

4.3.2 Reprezentativní/nadregionální síť participujících dobrovolnických organizací

Reprezentativní/nadregionální síť participujících dobrovolnických organizací (dále jen „nadregionální síť dobrovolnických organizací“) v oblasti dobrovolnictví se předpokládá jako konzultační partneři v této oblasti. Jsou tvořeni především nestátními organizacemi, a to jak s národní, tak regionální působností (např. regionální dobrovolnická centra). V České republice působí jedna národní oborová asociace: **Národní asociace dobrovolnictví, z.s.** Svou činnost zahájila jako Asociace Pět P v roce 2001 a během let se přetransformovala do současné podoby. Záměrem Národní asociace dobrovolnictví, z.s., je všestranně podporovat rozvoj dobrovolnictví a dobrovolnických mentoringových programů v České republice a poskytovat služby svým členům a hájit a prosazovat jejich zájmy a realizace vzdělávacích, informačních a poradenských aktivit pro své členy.

Dále existuje několik dalších neziskových organizací/asociací, v ČR, které se obecně zabývají politikou nestátního neziskového sektoru, např.: Česká rada dětí a mládeže, Asociace nestátních neziskových organizací v ČR, z.s., či Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.

Zatím se však v České republice z důvodu velké roztržitosti dobrovolnického sektoru dostatečně nevyvinula reprezentativní platforma jako samosprávná organizace vzniklá z iniciativy dobrovolnických organizací, která by hájila zájmy dobrovolnických organizací směrem k orgánům veřejné správy, ale zároveň také vytvářela standardy, metodiky a doporučení pro dobrovolnickou činnost a management dobrovolnictví, vzdělávací programy, předávání dobré praxe apod.

a tím kultivovala prostředí v oblasti dobrovolnictví. Prozatím nejbližší k tomu má zmiňovaná Národní asociace dobrovolnictví, z.s. Koncepce však počítá s možností zapojení i jiných, stávajících či nově vzniklých, platforem.

Se zapojením samosprávných asociací do tvorby politiky dobrovolnictví počítá specifický cíl „AS3/ Vytvořit institucionální a legislativní prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni a zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR“. Tento cíl předpokládá vytvoření nadregionální sítě dobrovolnických organizací.

4.3.3 Regionální úroveň v České republice v oblasti dobrovolnictví

Na regionální úrovni je **nejméně rozvinutá** dobrovolnická infrastruktura, což je způsobeno tím, že nejdříve se rozvíjela národní a lokální úroveň. Vyšší územně samosprávné celky tak, jak jsou zakotveny v Ústavě ČR, vznikly v rámci druhé fáze reformy veřejné správy v roce 2001²⁸.

Tato relativně mladá regionální struktura po svém vzniku přistoupila k problematice dobrovolnictví různým způsobem. V současné době na regionální úrovni jsou **mezi jednotlivými kraji výrazné rozdíly**, a to jak ve způsobu organizace podpory dobrovolnického sektoru, tak i z hlediska kompetenčního. V některých krajích není vymezeno, pod které představitele samosprávy problematika dobrovolnictví patří. Podpora dobrovolnictví mezi jednotlivými kraji je v současné době velmi rozdílná. Většinou je rozčleněna do jednotlivých odborných oblastí, ale v některých krajích dochází k systémové koordinaci aktivit v dobrovolnickém sektoru.

Projekt v časovém rozmezí květen 2020–duben 2022 pilotně spustil realizaci regionálních dobrovolnických center (též „RDC“). Byla v Projektu provozována NNO na základě veřejné zakázky.

²⁸ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

Realizace regionálních dobrovolnických center v krajích (v rámci Projektu):

Z odborné evaluace Projektu²⁹ vyplynulo, že dobrovolnické organizace v kraji získali **o RDC a jejich činnosti během pilotní realizace Projektu velmi dobré znalosti**, stejně tak tomu bylo i u zástupců veřejné správy. Vyplynula **potřeba udržet a dále rozvíjet RDC**, navázat na pilotní projekt trvalým zakotvením RDC do "dobrovolnických struktur" v ČR.

Většina **krajů deklarovala ochotu se na tomto konceptu organizačně podílet**, některé kraje RDC **finančně podporovaly** již během projektu a rovněž i v následujícím období.

Mezi hodnocením RDC **v jednotlivých krajích byly rozdíly**, což bylo často dáno výchozí pozicí i specifiky jednotlivých krajů v oblasti dobrovolnictví. Některá RDC fungovala **s menším potenciálem** působení na své okolí (obvykle se nepodařilo navázat intenzivnější spolupráce s ostatními dobrovolnickými centry/dobrovolnickými organizacemi v kraji, či jen v dílčích aktivitách). Identifikována byla ale i **RDC, která mají velký potenciál dalšího rozvoje** (většinou vedena osobností, která zaujala ostatní dobrovolnická centra, veřejnou správu (kraje i obce), často se všichni v území znají, radí se spolu), RDC se zde stala významným koordinátorem a komunikátorem pro dobrovolnictví v území.

Během projektu se dobrovolnickým organizacím díky regionálním dobrovolnickým centrům podařilo posílit spolupráci s kraji, někde ovšem jen v menší míře.

²⁹ HRUŠKA, L. a kol. Rozvoj dobrovolnictví v ČR. Evaluační zpráva. Ostrava: ACCENDO, 2022; dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/accendo-finalni-vystupy.aspx>.

Provoz regionálních dobrovolnických center zajistilo MVČR i ve zbytku roku 2022 a v roce 2023 z dotačního programu v rámci Programu podpory fungování regionálních dobrovolnických center v souvislosti se zvládáním dopadů uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu pro rok 2022 a 2023³⁰. V roce 2023 bylo realizováno regionální dobrovolnické centrum i v Královéhradeckém kraji (provozovatelem Diecézní katolická charita) a naopak nebylo toto centrum realizováno ve Středočeském kraji.

Cílem Koncepce je vytvořit fungující celonárodní síť regionálních dobrovolnických center v souladu s Metodikou realizace a podpory dobrovolnických center v ČR³¹.

V rámci návrhové části tuto oblast řeší specifické cíle „AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím regionálních dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky“ a „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“.

Výše zmíněná odborná evaluace Projektu na základě učiněných zjištění doporučila **na regionální úrovni realizaci následujících opatření:**

- Posílit roli kraje v dobrovolnictví, prvním krokem je stanovit kompetentní osobu ve vedení kraje, která bude mít téma dobrovolnictví na starosti.
- Vytvořit dlouhodobé strategie rozvoje dobrovolnictví na území krajů.
- Zlepšit dostupnost dobrovolnických služeb a rozvinout potenciál menších měst a obcí, MAS (např. DobroPointy), vytvořit komunikační platformu.
- Udržovat a rozvíjet webové stránky RDC, případně i další sociální sítě (Facebook).
- RDC by měla rozvinout dlouhodobou koordinovanou propagaci dobrovolnictví v rámci kraje, která povede k uznání dobrovolnictví jako celospolečenského zájmu.
- Zvýšit počet dobrovolníků:
 - a. zvýšit počet dobrovolníků u mládeže ve spolupráci s univerzitami,
 - b. rozvoj výchovy k dobrovolnictví na ZŠ a SŠ,
 - c. využít potenciál dobrovolníků v předseniorském a seniorském věku.
- Další podpora a rozvoj vzdělávání koordinátorů dobrovolníků, pravidelné setkávání.
- Stabilizace pracovníků a zajištění financování RDC s perspektivou 2 až 3 let.

³⁰ Dotace byly poskytovány na základě usnesení vlády České republiky č. 285 ze dne 6. dubna 2022 ke stanovení strategických priorit vlády České republiky ke zvládání dopadů uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu ve znění usnesení vlády České republiky č. 560 ze dne 22. června 2022 a na základě usnesení vlády České republiky č. 309 ze dne 13. dubna 2022.

³¹ HRUŠKA, L. a kol. Metodika realizace a podpory dobrovolnických center v ČR. Ostrava: ACCENDO, 2022; dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/accendo-finalni-vystupy.aspx>.

4.3.4 Lokální úroveň v oblasti dobrovolnictví v České republice

Lokální úroveň se v oblasti dobrovolnictví rozvíjela nejdříve a tvoří **základní pilíř dobrovolnictví v České republice**. V současné době **existuje spousta lokálních dobrovolnických organizací**, které někdy vykazují **některé prvky dobrovolnických center**. Tato lokální dobrovolnická centra spolupracují s obcemi a městy v oblasti dobrovolnictví a dalšími příslušnými organizacemi v regionu (především příspěvkovými organizacemi měst a obcí – domovy seniorů, dětské domovy, nemocnice apod.) a pomáhají utvářet koncepci (ať již psanou, či nepsanou) rozvoje dobrovolnictví na území města. Byť lokální úroveň je v oblasti dobrovolnictví nejrozvinutější a síť dobrovolnických organizací v ČR poměrně široká, **i zde existují lokality s méně rozvinutým dobrovolnictvím**.

Mezi **hlavní problémy** dobrovolnictví na lokální úrovni patří **nejistota v dalším fungování a podpory ze strany obce** (závislá na volebních cyklech), neexistence stabilního financování, častý problém zajistit dobrovolníkům potřebné vzdělání či supervize, nedostatečné ohodnocení koordinátorů dobrovolnictví atd.³².

V návrhové části v rámci specifického cíle „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“ je vymezena základní činnost lokálních dobrovolnických center, kterým je třeba také zajišťovat systémovou podporu.

Vzájemná spolupráce lokálních dobrovolnických organizací a dobrovolnických center je projevem stability a vyzrálosti jednotlivých organizací či obecněji rozvinutosti dobrovolnictví na lokální úrovni. Proto koncepce cílí na posílení a podporu (včetně podpory finanční) lokálních organizací, na jejichž kvalitní práci lze teprve stavět vyšší (regionální a národní) struktury systému.

4.4 Ekonomický rámec

V obecné rovině je **dobrovolnictví nedostatečně reflektováno v ekonomické oblasti**. Absence evidence výkonu dobrovolnictví v účetnictví zapříčiňuje podceňování tohoto jevu v ekonomice. Výkon dobrovolnické činnosti by měl být standardním výnosem; přestože nedochází k přesunu peněz, dochází k vytváření hodnoty lidské činnosti.

Dobrovolnictví je důležitým faktorem pro fungování neziskových institucí. Dobrovolnická činnost není placená, tudíž neziskové instituce ušetří na mzdových

³² I přes toto obecné tvrzení lze ale v ČR najít příklady dobré praxe, kdy se podařilo tyto problémy vyřešit (např. existující lokální dobrovolnická centra podporovaná či přímo zřizovaná obcemi s dlouhodobou a stabilní finanční podporou a potřebným odborným zázemím). Tyto příklady dobré praxe je třeba dále propagovat a na jejich zkušenosti navazovat.

nákladech. Dobrovolnickou činností jsou **vytvářeny hodnoty, které zvyšují celkovou produkci neziskových institucí.**

Český statistický úřad publikuje Satelitní účet neziskových institucí (SÚNI)³³. Významným přínosem Satelitního účtu neziskových institucí **je i vyjádření dobrovolnické činnosti a započtení její hodnoty do národních účtů**³⁴. V roce 2021 pro český neziskový sektor **věnovali dobrovolníci 40,3 miliónů hodin v hodnotě 7,8 miliard korun**³⁵. Satelitní účet je pouze výsekem dat a zahrnuje oblast dobrovolnictví, kdy dobrovolníci pracují pro šetřené neziskové organizace. Nezahrnuje dobrovolníky, kteří pracují mimo neziskové organizace a nezahrnuje programy dobrovolnictví ve zdravotnictví.

Ze široce zaměřeného šetření realizovaného v rámci Programu pak vyplynulo, že **dobrovolníci věnovali v roce 2021 společnosti k veřejně prospěšným účelům více než 450 715 hodin své aktivní činnosti v hodnotě 78 289 167 korun** (při počtu 600 000 aktivních dobrovolníků) **za jeden den, za rok se tedy jedná o téměř 30 miliard korun**³⁶ (při průměrné mzdě ve výši 173,70 Kč).

Statistické údaje k dobrovolnictví ve zdravotnictví od poskytovatelů zdravotních služeb (PZS) shromažďuje Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, přičemž přehledy jsou každoročně zveřejňovány na internetových stránkách MZ. Z odevzdaných výkazů PZS bylo v roce 2021 do dobrovolnických činností u PZS zapojeno 3690 dobrovolníků, kteří svou činností věnovali 79 684 hodin.

Z výše uvedeného je zřejmé, že **hodnota činnosti, kterou dobrovolníci odvádějí pro společnost k veřejně prospěšným účelům, neustále roste**. Dobrovolníci z velké části vykonávají činnosti, které by jinak musela zajišťovat ze svých prostředků veřejná správa, tj. stát, kraje a obce. Mnoho důležitých služeb se dnes spoléhá na pomoc dobrovolníků, bez nich si nelze péči a pomoc potřebným ani představit.

³³ V roce 2021 bylo v ČR 150 236 neziskových institucí. Z toho ovšem cca 40 tisíc spolků je neaktivních, ale stále je vedeno v RES. Počet zaměstnanců vyjádřený v přepočtených úvazcích v roce 2021 byl 118 025, což činí meziročně mírný nárůst o 2,71 %. Podíl na celkové zaměstnanosti je 2,24 %.

³⁴ Pod pojmem „dobrovolník“ je zde uvažována taková osoba, která není pro danou dobrovolně vykonávanou činnost v pracovním poměru k ekonomickému subjektu a svoji činnost vykonává bez peněžní či jiné odměny nebo právního nároku (vč. nároku vyplývajícího z povinností členů dle stanov nebo jiných usnesení ekonomického subjektu). Dobrovolníky zde mohou být jak osoby odvádějící neziskovému subjektu práci dle zákona o dobrovolnické službě, tak další osoby vykonávající práci v organizaci bez nároku na odměnu (např. nehonoraní členové správních a kontrolních orgánů).

³⁵ Metoda ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výděлку (ISPV) zůstává jako nejvhodnější způsob hodnocení dobrovolné práce. Pro rok 2021 hodnota mediánu mezd v ČR podle ISPV dosahovala 193,38 Kč/hod. Tímto mediánem byl vynásoben počet hodin poskytnutých dobrovolníky, který Český statistický úřad získal ze statistických šetření výkazy NI 1-01(a). Počet odpracovaných hodin dobrovolníky klesl meziročně o 11,4 % na 40,3 mil. Hodnota dobrovolnické práce činí 7,8 mld. Kč, což meziročně představuje pokles o 5,9 %. Za poklesem dobrovolnických hodin je pandemie covidu, kdy během roku 2021 bylo zavřeno mnoho neziskových institucí a nemohla probíhat jejich činnost.

³⁶ HRUŠKA, L., HAMANOVÁ, J. a kol. Statisticko-sociologického šetření v oblasti dobrovolnictví. Výzkumná zpráva 0.1. Ostrava: ACCENDO, 2022.

Proto je nutné dobrovolnictví ze všech úrovní podporovat. Vyplatí se to. Prostředky vložené do dobrovolnictví nám dobrovolníci svou činností násobně vrací zpět.

Finanční zdroje pro dobrovolnictví

V současné době existuje **jen několik málo možností financování dobrovolnických organizací, center a programů:**

- **dotace od MV ČR na rozvoj dobrovolnické služby.** Tato podpora ale v dlouhodobém horizontu klesá, protože MV rozděluje léta neměnnou částku pro potřeby stále přibývajících akreditovaných programů/projektů (nestačí k pokrytí ani 50 % uplatňovaných nákladů);
- **MVČR rovněž finančně podpořilo regionální dobrovolnická centra z mimořádného dotačního titulu** Program podpory fungování Regionálních dobrovolnických center v souvislosti se zvládáním dopadů uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu na léta 2022 a 2023³⁷;
- na jednotlivých **ministerstvech** jsou **grantové a dotační programy**, ve kterých je možno žádat na dobrovolnictví³⁸, ale obvykle v návaznosti na konkrétní témata toho či onoho resortu; případně je možné započítat odvedenou práci dobrovolníků (zpravidla realizovanou dle zákona o dobrovolnické službě) na krytí podílu spolufinancování organizace na dotovaném projektu;
- na **vybraných resortech** (zejména MŠMT a MZV) jsou finančně podporovány mezinárodní dobrovolnické programy EU³⁹ nebo OSN, do nichž se mohou zapojovat české neziskové organizace nebo jednotliví dobrovolníci;
- **grantové a dotační programy** krajů a měst; případně obec nebo kraj ve spolupráci s pracovními skupinami organizací spolupracujících s dobrovolníky jednorázově vyčlení ve svém rozpočtu potřebnou částku pro podporu tohoto typu činnosti;
- EU grantový program Evropský sbor solidarity, který umožňuje financování dobrovolnických projektů pro mladé lidi ve věku 18–30 let. Ve víceletém finančním rámci pro období 2021-27 je navrženo vyčlenit na činnost Evropského sboru solidarity 1,26 miliard eur, aby se tak do projektů mohlo zapojit nejméně dalších 350 000 mladých lidí;
- dále lze **využít finančních zdrojů z nadací a dalších možných sponzorů**, a to jak fyzických, tak právnických osob. V této oblasti je často dobrovolnickými organizacemi i dobrovolnickými centry uváděno, že **fundraising** na samotné dobrovolnictví není příliš účinný, je nutné ho propojit se získáváním financí na konkrétní téma, například ohrožené děti v mentoringových dobrovolnických programech, příp. nadace podporují pouze rozvoj nových programů a mnohdy NNO

³⁷ V současné době neexistuje stabilní finanční zdroj, který by RDC podporoval v dlouhodobém horizontu.

³⁸ V současné době jsou dostupné finanční zdroje velmi nízké a pokrývají pouze velmi malou část z celkových finančních nákladů organizací.

nemají možnost žádat na udržení fungujících a rozvinutých dobrovolnických programů;

- v rámci dotačních programů ústřední státní správy je možné část jejich **kofinancování pokrýt dobrovolnickou činností (až do výše 10 %)**. V současné době realizováno pro dotační programy:

Název hlavní oblasti	Poskytovatel dotace	Název dotačního programu
Děti a mládež	MŠMT	Výzvy v oblasti práce s dětmi a mládeží: 1. Výzva pro “osvědčené” organizace 2. Výzva pro střešní organizace 3. Výzva pro projekty nestátních neziskových organizací s nadregionálním dopadem.
Kultura	MK	Kulturní aktivity v oblasti podpory kulturních aktivit v oblasti divadla, tance, hudby a výtvarného umění.
Kultura	MK	Program státní podpory stálých profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů.
Péče o zdraví a zdravotní prevence	MZd	Národní program řešení problematiky HIV/AIDS (NPŘP HIV/AIDS).
Péče o zdraví a zdravotní prevence	MZd	Program vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním pojištěním.
Politika v oblasti závislosti	Úřad vlády	Protidrogová politika.
Rizikové chování	MV	Prevence sociálně patologických jevů se zaměřením na prevenci a eliminaci domácího násilí prostřednictvím práce s násilnými osobami a osobami nezvládajícími agresi ve vztazích.
Rozvoj dobrovolnické služby	MV	Dotace akreditovaných projektů/programů dle

		zákona o dobrovolnické službě.
Bezpečností dobrovolníků	MV	Program prevence kriminality na místní úrovni; umožňuje samosprávám financovat tento projekt až do výše 100 % dotace.
Rovné příležitosti žen a mužů	Úřad vlády	Podpora veřejně prospěšných aktivit v oblasti rovnosti žen a mužů.
Zahraniční aktivity	Česká rozvojová agentura	Dotační projekty bilaterální zahraniční rozvojové spolupráce.
Zahraniční aktivity	Česká rozvojová agentura	Podpora trojstranných projektů českých subjektů.

Tato **podpora je však roztržštěná, nekoordinovaná a zejména pak nedostatečná**, až na výjimky není z centrální úrovně podporován samotný výkon dobrovolnictví, v rámci dotací je spíše možno (ale také jen v některých případech) spolufinancovat vlastní podíl dotace nestátní neziskové organizace vyčíslený dobrovolnickou činností. Podpora na regionální a lokální úrovni je často odvislá od politické reprezentace a není zdaleka samozřejmostí ani ve všech krajích ČR, natož obcích.

Daňové zvýhodnění

Finanční zvýhodnění v oblasti daně z příjmů fyzických osob, týkající se dobrovolnictví stanoví § 4 a § 4a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“). Od daně z příjmu se osvobozuje plnění poskytované souvislosti s výkonem dobrovolnické služby podle zákona upravujícího dobrovolnickou službu a bezúplatný příjem na humanitární nebo charitativní účel nebo z veřejné sbírky.

Pro účely daně z příjmů právnických osob rozlišuje ZDP dva typy veřejně prospěšných poplatníků, a to veřejně prospěšné poplatníky s tzv. úzkým základem daně (např. spolky, nadace, příspěvkové organizace), kteří nezdaňují příjmy z nepodnikatelské činnosti, jestliže výdaje (náklady) vynaložené podle tohoto zákona v souvislosti s prováděním této činnosti jsou vyšší a veřejně prospěšné poplatníky s tzv. širokým základem daně (např. ústavy, obecně prospěšné společnost, veřejné výzkumné instituce, ad.), kteří mají předmětem daně všechny příjmy s výjimkou investičních dotací. Dále mají vybraní veřejně prospěšní poplatníci možnost postupovat dle ustanovení § 20 odst. 7 ZDP a snížit si tak základ daně až o 30 %, maximálně však o 1 000 000 Kč. Za další daňová zvýhodnění pro veřejně prospěšné poplatníky lze jmenovat osvobození bezúplatných příjmů.

Finanční zvýhodnění v oblasti daně z příjmů právnických osob, týkající se dobrovolnictví stanovuje § 19 odst. 1 ZDP. Podle tohoto ustanovení se osvobozují příjmy plynoucí v souvislosti s výkonem dobrovolnické služby poskytované podle zvláštního předpisu.

Fyzické i právnické osoby, které přispívají na veřejně prospěšnou činnost organizací si dle ZDP mohou od základu daně z příjmů odečíst hodnotu bezúplatného plnění poskytnutého mj. právnickým osobám se sídlem na území ČR, jakož i právnickým osobám, které jsou pořadateli veřejných sbírek, a to na vyjmenované veřejně prospěšné účely.

Co se týče daňového zvýhodnění veřejně prospěšné činnosti z hlediska daně z přidané hodnoty, obecně platí, že podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále jen „zákon o DPH“), není bezúplatné poskytování služeb předmětem daně z přidané hodnoty, a proto nepodléhá zdanění. Podmínkou však je, že u souvisejících přijatých plnění nebyl uplatněn odpočet daně. Od uplatňování DPH jsou pak osvobozeny (a proto nepodléhají zdanění) určité činnosti uskutečňované ve veřejném zájmu vyjmenované v zákoně o DPH.

Daňové zvýhodnění je možné uplatnit také ve vztahu k dani z nemovitých věcí, kterou upravuje zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí ve znění pozdějších předpisů. Podmínkou osvobození zdanitelných staveb, zdanitelných jednotek nebo pozemků je, aby nebyly používány k podnikání, pronajímány nebo propachtovány, nárok na osvobození uplatňuje poplatník v daňovém přiznání.

Neziskové subjekty jsou také označovány pro účely daně silniční dle zákona č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů, za veřejně prospěšné poplatníky.

V návrhové části je potřeba ekonomické podpory dobrovolnictví provázána nikoli na jeden cíl, ale **na více specifických cílů napříč** tematicky oblastmi, zejména pak „AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví při pokrytí celého území České republiky“, „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“, „AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví“, „BS1/ Podporovat stávající systém dobrovolnické služby (akreditace, dotace)“, „BS2/ Více zapojovat dobrovolnictví do stávajících systémů výhod v rámci jednotlivých resortů“, „DS1/ Propagovat možnosti dobrovolnictví v České republice a ve světě efektivními komunikačními kanály“ a „DS2/ Informovat širokou veřejnost o celospolečenském významu dobrovolnictví a dárcovství“.

4.5 Situace v zahraničí v oblasti dobrovolnictví

Koncepce se opírá o zahraniční zkušenosti a osvědčené modely včetně dobrovolnických programů, jako jsou Dobrovolníci OSN (UN Volunteers – UNV), Evropský sbor solidarity (European Solidarity Corps) či Humanitární dobrovolníci EU (European Voluntary Humanitarian Aid Corps – EVHAC).

Program Dobrovolníci OSN (UN Volunteers – UNV) propaguje dobrovolnictví na globální úrovni a podporuje různorodé mezinárodní projekty agencí a fondů OSN. V ČR je od roku 1995 v gesci Ministerstva zahraničních věcí a ČR se řadí mezi hlavní podporovatele programu UNV z hlediska vysílaných účastníků. MZV finančně podporuje program Mladí dobrovolníci UNV, jehož prostřednictvím do prioritních zemí zahraniční rozvojové spolupráce ročně vyjíždí až deset dobrovolníků – čerstvých absolventů magisterských i bakalářských oborů vysokých škol. Kromě toho je v součinnosti s UNV možné zapojení do dalších programů, včetně dobrovolnictví na dálku formou „on-line volunteering“⁴⁰.

Evropský sbor solidarity (European Solidarity Corps) je program EU, který byl spuštěn na podzim 2018 a nyní je realizován v rámci programového období 2021-2027 na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/888. Z velké části navazuje na Evropskou dobrovolnou službu, která v roce 2018 vyvrcholila oslavou 20 let existence, a předcházející programové období 2018-2021. Umožňuje tak realizovat nejen mezinárodní dobrovolnické projekty, ale i individuální dobrovolnické aktivity či tzv. solidární projekty, realizované skupinkou mladých lidí, na místní či národní úrovni. Pro ČR tento program realizuje Dům zahraniční spolupráce jako příspěvková organizace MŠMT.

Program Humanitární dobrovolníci EU (EU Aid Volunteers) byl ustaven v roce 2014 jako European Voluntary Humanitarian Aid Corps – EVHAC, který byl počínaje r. 2021 přesunut pod Evropský sbor solidarity. Je zaměřen na mladé dobrovolníky a jejich účast na mezinárodních humanitárních projektech. Od r. 2021 je řízen Generálním ředitelstvím pro vzdělávání a kulturu (DG EAC), v ČR ho spravuje Dům zahraniční spolupráce v součinnosti s MZV.

Dobrovolnictví ve vybraných zemích: v rámci Projektu byla provedena **analýza dobrovolnictví** následujících zemí: **Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko, Nizozemí a Itálie**. Jedná se o země, které jsou ČR geograficky, kulturně i v jiných ohledech blízké a modely fungování dobrovolnictví (ale i poučení ze špatných zkušeností a problémů v některých zemích) z těchto zemí lze převést i do prostředí ČR.

Systém dobrovolnictví v **Německu** je velmi propracovaný. Hlavní zastřešující organizací je BAGFA (Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen eV),

⁴⁰Viz: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/osn/unv/index.html

kteřá dostává od spolkové vlády prostředky sloužící k zajištění administrativy a chodu dobrovolnických center. Dobrovolnictví se o síť **dobrovolnických center** opírá **v Rakousku i Itálii**. **V Rakousku** navíc na národní úrovni funguje meziřesortní a mezioborová „**rada dobrovolnictví**“ a dále existují **samosprávné dobrovolnické asociace** s celonárodní působností, které mj. dbají na kvalitu služeb poskytovaných dobrovolnickými organizacemi a dobrovolníky.

V **Nizozemí** je podpora dobrovolnických organizací decentralizovaná na úroveň obcí. Dobrovolnictví na **Slovensku i Polsku** je ve fázi transformace, v obou zemích vznikly národní platformy dobrovolnických center, které mají standardy managementu dobrovolnictví. I zde existují i regionální **dobrovolnická centra**. Některé země mají velmi **propracovaný systém propagace dobrovolnictví**, který je koordinován na všech úrovních (národní, regionální i lokální), časté je pořádání tzv. Dnů dobrovolnictví.

Na základě provedené analýzy lze uvést následující **příklady prvků řízení dobrovolnictví, které by mohly být úspěšně implementovány i v ČR**:

1. Posílení **spolupráce s regiony/kraji**.
2. Vytvoření **nadregionální sítě dobrovolnických organizací**, která bude realizovat následující aktivity:
 - a. přijímání vlastních standardů (autoregulace);
 - b. akreditovaná školení⁴¹;
 - c. partner pro centrální orgány státu v rámci koncepční činnosti, nastavení dotačních titulů do potřebných oblastí;
 - d. propagace dobrovolnictví.
3. Jednotné uznávání dobrovolnické činnosti jak pro další studium, tak u zaměstnavatelů.
4. Posílení **spolupráce s municipalitami** — podpora existujících (a v případě potřeby podpora vzniku nových) lokálních dobrovolnických organizací a center, které reagují na lokální problémy, ze strany obecní samosprávy (vč. podpory finanční).
5. **Speciální národní dobrovolnické programy** pro seniory nebo mládež.
6. Možnosti **profesionálního vzdělávání** a odborné **přípravy** pro dobrovolníky.
7. Rozvoj a podpora dobrovolnictví skrze **regionální dobrovolnická centra**.

Na tyto pozitivní zkušenosti ze zahraniční **reagují všechny tematické oblasti** v návrhové části Koncepce, v rámci nich pak zejména specifické cíle „AS1/ Podpořit

⁴¹ Požadavky na školitele a obsahovou náplň školení pro koordinátory dobrovolnictví ve zdravotnictví, případně dobrovolníky, kdy se dobrovolnický program zaměřuje na určitou skupinu osob s vyššími nároky na kvalitu a zejména bezpečnost, stanovuje ve svých metodických pokynech Ministerstvo zdravotnictví, jakožto gestor dané oblasti (tato školení jsou specifická od obecných školení koordinátorů a dobrovolníků).

regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví prostřednictvím regionálních dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky“, „AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit“, „AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR“, „BS4/ Podporovat nové formy a oblasti dobrovolnictví“, „CS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťujících profesionalizaci managementu dobrovolnictví a samotných dobrovolníků“, „CS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center a dobrovolnických organizací při pokrytí celého území České republiky“, „DS1/ Propagovat možnosti dobrovolnictví v České republice a ve světě efektivními komunikačními kanály“ a „DS2/ Informovat širokou veřejnost o celospolečenském významu dobrovolnictví a dárcovství“.

4.6. Doporučení pro systémový rozvoj dobrovolnictví v České republice

Níže uvedená doporučení vyplývají z evaluačních zjištění realizovaného Projektu⁴². Doporučení byla diskutována napříč odbornou veřejností v oblasti dobrovolnictví na území celé České republiky.

Doporučení se **týkají tří základních okruhů, a to vytvoření sítě spolupráce a její posílení, propagace dobrovolnictví a vzdělávání a samotné navýšení počtu dobrovolníků.**

V oblasti spolupráce je nejdůležitější posílit **roli kraje v dobrovolnictví**, a prvním krokem je stanovit kompetentní osobu ve vedení kraje, která bude mít téma dobrovolnictví v gesci (agenda zaměřená na síťování dobrovolnických organizací a kraje sdílení dobré praxe i ze zahraničí apod.). Dále je nutné vytvořit **dlouhodobé strategie rozvoje dobrovolnictví** na území **krajů** a zlepšit **dostupnost dobrovolnických služeb v území** a rozvinout potenciál **menších měst a obcí**, MAS (např. DobroPointy), vytvořit nadregionální síť dobrovolnických organizací.

Základním systémovým prvkem je vznik a udržení regionálních dobrovolnických center a jejich cílená propagace, především přes udržování a rozvíjení **webových stránek RDC**, případně i dalších sociálních sítí Facebook. RDC by měla rozvinout dlouhodobou koordinovanou **propagaci dobrovolnictví** v rámci kraje, která povede k uznání dobrovolnictví jako celospolečenského zájmu.

Další podpora rozvoje je zaměřena na vzdělávání **koordinátorů** dobrovolníků a jejich pravidelné setkávání, v rámci všech druhů center (regionální, lokální a místní).

⁴² HRUŠKA, L. a kol. Rozvoj dobrovolnictví v ČR. Evaluační zpráva. Ostrava: ACCENDO, 2022; dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/accendo-finalni-vystupy.aspx>.

Poslední, a neméně důležité, doporučení **se týká zvýšení počtu dobrovolníků:**

- zvýšit počet dobrovolníků u mládeže ve spolupráci s univerzitami,
- rozvoj výchovy k dobrovolnictví na ZŠ a SŠ,
- využít potenciál dobrovolníků v předseniorském a seniorském věku.

Z ekonomické stránky je nejdůležitější stabilizace **pracovníků** a zajištění **financování RDC** s perspektivou **2 až 3 let**.

Na celostátní úrovni pak evaluace Projektu (tzn. ve vztahu k aktivitám Projektu, zejména pilotní realizaci RDC) doporučila mj. dokončit aktualizaci/finalizaci návrhu Koncepce rozvoje dobrovolnictví (a schválení Koncepce vládou ČR, podpořit financování RDC a udržení jejich personálních kapacit, know-how a jejich sítě (dotační titul na spolufinancování RDC), pokračovat v propagaci dobrovolnictví a RDC z národní úrovně, vč. pokračování ceny za DOBROvolnictví, či zajistit správu a aktualizaci webu dobrovolnik.net/dobrovolnictvi.net v rámci MV pod OPK MV.

4.7. Nové formy dobrovolnictví/společensky prospěšných aktivit

Vlivem pandemie COVID-19, nových typů mimořádných událostí na českém území (tornádo, rozsáhlý požár v Národním parku České Švýcarsko) i vlivem uprchlické vlny z Ukrajiny se překotně mění náhled a postavení dobrovolníků, včetně požadavků na dobrovolnické činnosti. Tato změna ve vnímání dobrovolnictví je patrná i v zahraničí. Vnímání dobrovolnictví ovlivňují také změny ve školství, v přístupu zaměstnavatelů, možnosti nových technologií, způsob života mladších generací ad. Ne vždy tyto nové přístupy odpovídají zažitě definici dobrovolnictví (ta vychází striktně z toho, že dobrovolník vykonává svou činnost bezplatně, bez nároku na odměnu či protislužbu, činnost není vykonávána v rámci jiného právního vztahu apod.).

V České republice bude zapotřebí se v souvislosti s motivací dobrovolníků a mj. jejich nezbytném využívání ze strany státu při zvládání velkých mimořádných událostí zabývat novými formami dobrovolnické pomoci.

Mimo konzistentní formy spjaté se zákonem o dobrovolnické službě se v oblasti dobrovolnictví podle občanského zákoníku rozvíjí dříve minimalizované formy.

První z nich souvisí přímo s pomocí dobrovolníků státu při zvládání mimořádných událostí velkého rozsahu, a požadavkem na jejich odbornost při dobrovolnickém zapojení. Jedná se především o dobrovolné hasiče, dobrovolníky ČČK apod., anebo dobrovolníky se znalostí řemesel jako tesař apod.

Další oblastí, kde se rozvíjí dobrovolnictví rychlým tempem je oblast školství a začlenění výkonu dobrovolnictví do výuky, a to např. formou odborné praxe, získání kreditu na VŠ apod. Tato oblast navazuje i na Cenu vévody z Edinburghu.

Další oblastí čekající na debatu je výkon dobrovolnictví a jeho finanční ohodnocení ve vztahu k společensky prospěšným a žádaným aktivitám a motivací občanů pomoci. Jedná se především o volnočasové aktivity (táborový vedoucí, cvičitel apod.) anebo o takový výkon dobrovolnictví, kde je z důvodu BOZP požadována smlouva o pracovní činnosti, avšak částka nepřesahuje často minimální mzdu a v žádném případě není zisková. Lidé, kteří tyto veřejně prospěšné aktivity vykonávají, a často k nim byly státem vyzváni (např. v době pandemie při nedostatku personálu) se považují za dobrovolníky, jejich motivací je pomoc veřejnosti, nikoliv zisková činnost a často získané peníze z takovéto činnosti věnují dále na charitu apod.

Poslední velkou oblastí je tzv. firemní dobrovolnictví, které je spjaté se společenskou odpovědností firem.

MV vnímá posun v chápání pojmu dobrovolnictví, a to především s ohledem na motivaci a předpokládá zavedení odborné debaty v aktualizaci dobrovolnických činností a forem v závislosti na veřejné potřebnosti a poptávce dobrovolníků.

5. NÁVRHOVÁ ČÁST

V této kapitole jsou rozvedeny specifické cíle Koncepce, v členění dle jednotlivých tematických oblastí. Tyto specifické cíle rozvádějí hodnotu, vize a globální cíle této Koncepce a jsou v souladu s jejími základními principy.

Specifické cíle budou následně naplňovány v podobě opatření a k nim náležejících úkolů, které budou součástí Akčních plánů navazujících na Konceptci a zpracovaných po schválení Koncepce vládou ČR. Opatření a úkoly budou naplňovány postupně ve dvou Akčních plánech v letech 2024/2025-2027, 2028-2030. Tyto Akční plány budou následně vyhodnocovány a v návaznosti na vyhodnocení může docházet také k aktualizaci (doplnění, změnám apod.) i samotné Koncepce. Koncepce tak po celou dobu jejího plnění bude živý nástroj, který bude možné upravovat dle potřeb a vývoje v oblasti dobrovolnictví i ve společnosti.

Naplňování **Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR** :

1. Zajištění a rozvoj regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví a vymezení působnosti Koncepce **na třech úrovních**, a to na úrovni **národní, regionální i lokální**. Vymezení těchto úrovní a role v rámci nich jsou schematicky zobrazeny v následujícím obrázku.

Obrázek: Schéma tří úrovní

Zdroj: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“. Ostrava: ACCENDO.

2. Zajištění a rozvoj speciálních národních dobrovolnických programů. Tyto speciální národní dobrovolnické programy, jejich podmínky, požadavky a schvalování doporučení na jejich rozvoj nadále náleží jednotlivým orgánům dle jejich působnosti s ohledem na zvýšené požadavky na kvalitu

a bezpečnost přípravy a realizace dobrovolnictví a další specifické podmínky.

Spolupráce mezi subjekty na různých úrovních v oblasti dobrovolnictví v rámci Koncepce pak nabízí nástroje pro zlepšení vzájemné komunikace, pro sdílení pozitivních zkušeností a dobré praxe a pro koordinaci podpory regionálního i oborového dobrovolnictví. K tomuto účelu bude sloužit spolupráce zainteresovaných stran v rámci Rady dobrovolnictví.

Tabulka: Tematické oblasti, specifické cíle Koncepce a jejich bližší popis

Tematická oblast	Specifický cíl	Bližší popis
TO A/ Rozvoj dobrovolnické infrastruktury pro zlepšení managementu dobrovolnictví	AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví při pokrytí celého území České republiky.	Oborová dostupnost bude zajišťována v gesci jednotlivých resortů. Koncepce zmiňuje a zdůrazňuje potřebnost podpory dobrovolnictví v gesci jednotlivých resortů, a konkrétní způsoby provádění budou popsány v Akčních plánech, a to na základě návrhů jednotlivých resortů. Se zajištěním oborové dostupnosti mohou pomoci i kraje, obce a další subjekty. Krajské úřady zejména ve spolupráci s regionálními dobrovolnickými centry vypracují statistiku/analýzu oborové dostupnosti dobrovolnictví na svém území. Ta by pak mohla významně pomoci resortům naplňovat jejich cíl rozvíjet a podporovat dobrovolnictví v oborech ve své působnosti.
	AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit.	Jedním z hlavních cílů Koncepce je udržení a posílení regionálních (s celokrajskou působností) a lokálních (na území obce, případně několika obcí) dobrovolnických center v souladu s Metodikou realizace a podpory dobrovolnických center v ČR⁴³ . Základním posláním dobrovolnických center je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a spolupráce s neziskovými organizacemi, příspěvkovými organizacemi či orgány veřejné správy s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do dobrovolnictví a aktivního občanství.
	AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně zapojení dobrovolnických organizací do	Tento specifický cíl by měl být naplňován vznikem RADY DOBROVOLNICTVÍ , jako poradního orgánu vlády ČR pro dobrovolnictví, koordinovaného v gesci Ministerstva vnitra ČR na národní úrovni, kde budou zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické organizace a dobrovolnická centra. Rada bude prostor pro výměnu informací,

⁴³ HRUŠKA, L. DIATKOVÁ, N., FOLDÝNOVÁ, I., HRUŠKOVÁ, A. a kol. 2022. Metodika realizace a podpory dobrovolnických center v České republice, ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, z.ú.

	politiky dobrovolnictví ČR a do mezinárodní spolupráce.	<p>předávání podnětů, sdílení zkušeností. Muže být i prostorem pro sjednocování postupů, ale jen tam, kde to bude mít smysl, a nikoli přes odpor dotčených resortů. Cílem Rady bude překonání dosavadního resortismu, čímž je myšlena podpora větší komunikace, spolupráce mezi resorty a s dobrovolnickými centry a organizacemi, nikoli záměr přebírat resortům jejich působnosti či jim cokoli nařizovat. Tento přístup bude samozřejmě platit nejen směrem k resortům, ale i směrem k dobrovolnickým centrům a dobrovolnickým organizacím, či jejich asociacím. Činnost Rady však bude nutné v rámci MV zajistit posílením personálních kapacit odboru prevence kriminality o jedno systemizované služební místo a rozpočtu na činnost Rady (setkávání, tvorba analýz a materiálů, provozování jednotného webu dobrovolnictví, provádění monitoringu dobrovolnické činnosti).</p> <p>Vedle mezioborové Rady dobrovolnictví je po vzoru zahraničí vhodné iniciovat rovněž vznik nadregionální sítě dobrovolnických organizací jejímž cílem bude společná propagace dobrovolnictví, partnerství pro ministerstva a Radu dobrovolnictví. Podílela by se na zvyšování kvality a profesionalizaci managementu dobrovolnictví, vzdělávání atp.</p>
	AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví.	Monitoring dobrovolnické činnosti je možné zefektivnit např. vytvořením jednotného systému pro evidenci projektů a jejich výstupů, jednotným vykazováním finanční hodnoty dobrovolnické činnosti, metodiky pro vykazování přesnější evidence dobrovolníků a realizováním výběrových reprezentativních šetření dobrovolnictví v domácnostech.
TO B/ Zvýšení motivace a podpory dobrovolníků a dobrovolnických organizací ze strany resortů	BS1/ Podporovat stávající systém dobrovolnické služby (akreditace, dotace).	Pokračovat v podpoře či v ideálním případě posílit podporu stávající dobrovolnické služby v oblasti udělování akreditací a poskytování dotací dobrovolnickým projektům a programům. Poskytovat metodickou podporu organizacím ve snaze po získání akreditace a dotací.

	BS2/ Více zapojovat dobrovolnictví do stávajících systémů výhod v rámci jednotlivých resortů.	Může se jednat zejména o rozšíření možnosti kofinancování vlastního podílu dobrovolnickou činností na projektech podpořených dotacemi resortů, pro dobrovolníky větší uznatelnost dobrovolnictví při vykazování praxe apod.
	BS3/ Podporovat dobrovolnictví v oblastech působnosti jednotlivých resortů.	Podpora rozvoje oborového dobrovolnictví ze strany jednotlivých ministerstev, větší zapojení dobrovolnictví do resortních strategií, podpora oborového dobrovolnictví v dotačních programech ministerstev, ale i tvorba inovativních projektů na podporu zapojení dobrovolníků a dobrovolnických organizací do oborů spadajících do působnosti jednotlivých resortů.
	BS4/ Podporovat nové formy a oblasti dobrovolnictví.	Jedná se o podporu takových nových forem, jako je online dobrovolnictví včetně školení v online prostoru ⁴⁴ (možnost vykonávat dobrovolnické aktivity na dálku, ze svého domova, kanceláře) či firemní dobrovolnictví (ve smyslu skutečného dobrovolnictví, tj. výkonu bez nároku na odměnu a ve volném čase dobrovolníků; nikoli společenské odpovědnosti firem – ta je sice také velmi prospěšná, ale nespadá do působnosti této Koncepce). Inspirací ze zahraničí (Německo, Rakousko) by mohly být i specifické národní programy podpory dobrovolnictví ve vymezených oblastech, např. na podporu rodiny a pozitivního stárnutí, zdravotních a sociálních služeb. Další „nové formy dobrovolnictví“, které dnes ne vždy zapadají do oficiálních definic dobrovolnictví, ale veřejností jsou tak často vnímány (např. táboroví vedoucí, trenéři a cvičitelé, členové neziskových organizací ad.), pak budou předmětem odborných diskusí o větším zohledňování motivace aktérů těchto veřejně prospěšných aktivit při posuzování toho, co je dobrovolnictvím.
	BS5/ Iniciovat vhodné legislativní změny stávajících předpisů.	Vláda ČR sice odmítla (z odůvodněných příčin) tvorbu nového zákona o dobrovolnictví, avšak dílčí legislativní úpravy stávajících předpisů

⁴⁴ HRUŠKA, L. a kol. . Nové přístupy v komunikaci a prezentaci. On-line prostředí pro rozvoj vzdělávání v dobrovolnictví – zkušenosti a praxe. Ostrava: ACCENDO, 2022. ISBN: 978-80-87955-11-6

		s cílem podpořit dobrovolnictví jsou po důkladné analýze a zjištění potřebnosti na místě (např. novela zákona o dobrovolnické službě by mohla přinést zjednodušení administrativy dobrovolnickým organizacím, zjednodušení procesu udělování akreditací, začíná diskuse o zahrnutí státní správy a samosprávy a zejména jejich příspěvkových organizací mezi vysílající organizace dle zákona, o potřebě uzákonění benefitů pro dobrovolnickou činnost apod.).
TO C/ Vzdělávání dobrovolníků a profesionalizace managementu dobrovolnictví	CS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťujících profesionalizaci managementu dobrovolnictví a samotných dobrovolníků.	U výše uvedených specifických cílů se jedná např. o zajišťování vzdělávání koordinátorů dobrovolnických organizací cestou RDC v krajích, vzdělávání managementu RDC, ale i vzdělávání managementu a dobrovolníků ve specifických národních dobrovolnických programech. Během realizace Projektu proběhla školení pro koordinátory dobrovolníků a kontaktní osoby přijímajících organizací i školení pro samotné dobrovolníky. Tato školení pilotovala různé druhy a typy doporučeného vzdělávání a veškeré poznatky a doporučení z nich jsou shrnuta v publikaci Doporučený obsah vzdělávání pracovníků dobrovolnických center, dobrovolnických organizací a školení dobrovolníků ⁴⁵ , případně i v publikaci Nové přístupy v komunikaci a prezentaci. On-line prostředí pro rozvoj vzdělávání v dobrovolnictví – zkušenosti a praxe. Pokud se jedná o vzdělávání managementu, koordinátorů a dobrovolníků pro speciální národní dobrovolnické programy, je toto zajišťováno v gesci příslušných resortů anebo dalších pověřených subjektů.
	CS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center a dobrovolnických organizací při pokrytí celého území České republiky.	
TO D/ Propagace dobrovolnictví v České republice na národní, regionální a lokální úrovni	DS1/ Propagovat možnosti dobrovolnictví v České republice a ve světě efektivními komunikačními kanály.	Propagaci možností dobrovolnictví je třeba podpořit propagačními kampaněmi na národní úrovni (mj. prostřednictvím zodpovědných resortů, jejich internetových stránek a sociálních sítí), ale i regionální a lokální úrovni, a to pokud možno koordinovaně (např. využít dnů dobrovolnictví apod.), k tomu využívat moderní komunikační prostředky a způsoby.

⁴⁵ HRUŠKA, L. a kol. Doporučený obsah vzdělávání pracovníků dobrovolnických center, dobrovolnických organizací a školení dobrovolníků. Ostrava: ACCENDO, 2022.

		<p>Jednou z takových moderních forem komunikace může být jednotná webová platforma – www.dobrovolnictvi.net/ dobrovolnik.net. Propagace bude zaměřena nejen na veřejnost, ale i na podnikatelské subjekty, které by mohly dobrovolnictví financovat na národní, regionální i lokální úrovni. Tato aktivita vede k rozvoji vícezdrojového financování dobrovolnictví s využitím moderních metod získávání zdrojů od individuálních i firemních dárců. Zároveň tato aktivita povede k rozvoji společenské odpovědnosti firem (dále jen „CSR“), včetně podpory tzv. dobrovolnictví firem (nebo firemního dobrovolnictví) jako významného faktoru angažovanosti firem v občanském sektoru.</p> <p>Další významnou aktivitou k propagaci dobrovolnictví je každoroční udělování ocenění dobrovolníkům a dobrovolnickým organizacím, které probíhá na lokální, regionální, ale nově i národní úrovni (Cena za DOBROvolnictví pro dobrovolníka a dobrovolnickou organizaci udělovaná Ministerstvem vnitra, Cena ministra zdravotnictví za rozvoj dobrovolnictví ve zdravotnictví udělovaná poskytovateli zdravotnických služeb, poskytovaná Ministerstvem zdravotnictví).</p>
	<p>DS2/ Informovat širokou veřejnost o celospolečenském významu dobrovolnictví a dárcovství.</p>	<p>V rámci tohoto specifického cíle připravit informační kampaň a informovat o formách dobrovolnictví a zprostředkovat ji učitelům a žákům základních a středních škol a dále zavést dobrovolnictví v rámci výchovy k občanství do Rámcových vzdělávacích programů a systémově informovat učitele o dobrovolnictví a využít školského systému k propagaci dobrovolnictví.</p>

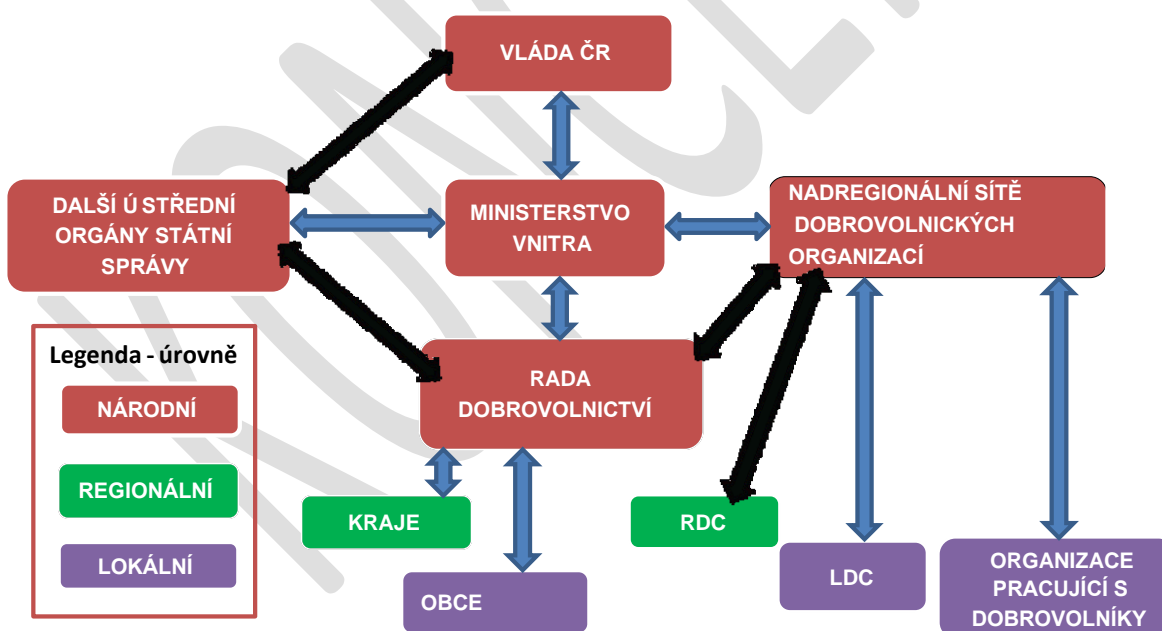
6. IMPLEMENTACE

ZPŮSOB IMPLEMENTACE A JEJÍ ORGANIZAČNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Účelem Implementační části je nastavit proces implementace nově vzniklé Koncepce do činnosti Ministerstva vnitra, dalších ústředních orgánů státní správy a dalších organizací/subjektů.

V rámci implementace Koncepce je popsáno zavedení zvolené koncepce a kompetencí do činnosti Ministerstva vnitra a dalších ústředních orgánů státní správy. Pro zdárnou implementaci je určující aktivní podpora vlády ČR a vedení MV a dalších ústředních orgánů státní správy. Stěžejní je institucionální zajištění implementace, tzn. sestavení RADY DOBROVOLNICTVÍ, jako poradního orgánu vlády České republiky pro dobrovolnictví koordinovaného v gesci MV na národní úrovni, kde by byly zastoupeny ústřední orgány státní správy, samosprávy, dobrovolnické organizace, dobrovolnická centra a organizace pracující s dobrovolníky.

Obrázek: Schéma vztahů RADY DOBROVOLNICTVÍ k dalším subjektům působícím v oblasti dobrovolnictví – ZNÁZORNĚNO POUZE K NÁRODNÍ ÚROVNI.

Zdroj: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“. Ostrava: ACCENDO.

Odbor prevence kriminality MV bude zajišťovat implementaci Koncepce včetně jejího vyhodnocení, dále implementaci doprovodných Akčních plánů a jejich vyhodnocení. Příprava Akčních plánů bude zahájena bezprostředně po schválení Koncepce. Akční plány budou obsahovat konkrétní opatření a úkoly, které budou

mít přiřazeny gesce, zdroje, harmonogram, finance, budou uvádět formu vyhodnocení atp. **Je nutné počítat s nutným personálním a finančním posílením pro implementaci Koncepce. Koordinátorem realizace Koncepce bude odbor prevence kriminality MV.**

Implementační mechanismy musí být nastaveny tak, aby se zajistilo společné působení různých aktivit/projektů v jednotlivých opatřeních směrem ke stanoveným cílům v rámci tohoto koncepčního dokumentu.

Základními faktory implementace Koncepce jsou:

1. Aktivní podpora vlády ČR a vedení MV a dalších centrálních orgánů.
2. Důkladná a úplná příprava a naplánování implementace.
3. Úplná a cílená komunikace (zejména mezi aktéry v území a orgány veřejné správy).
4. Kompetentní implementační tým.
5. Zapojení RADY DOBROVOLNICTVÍ a dalších aktérů do implementace (pracovní skupiny).

V rámci implementace bude odbor prevence kriminality MV získávat **zpětnou vazbu z terénu** prostřednictvím:

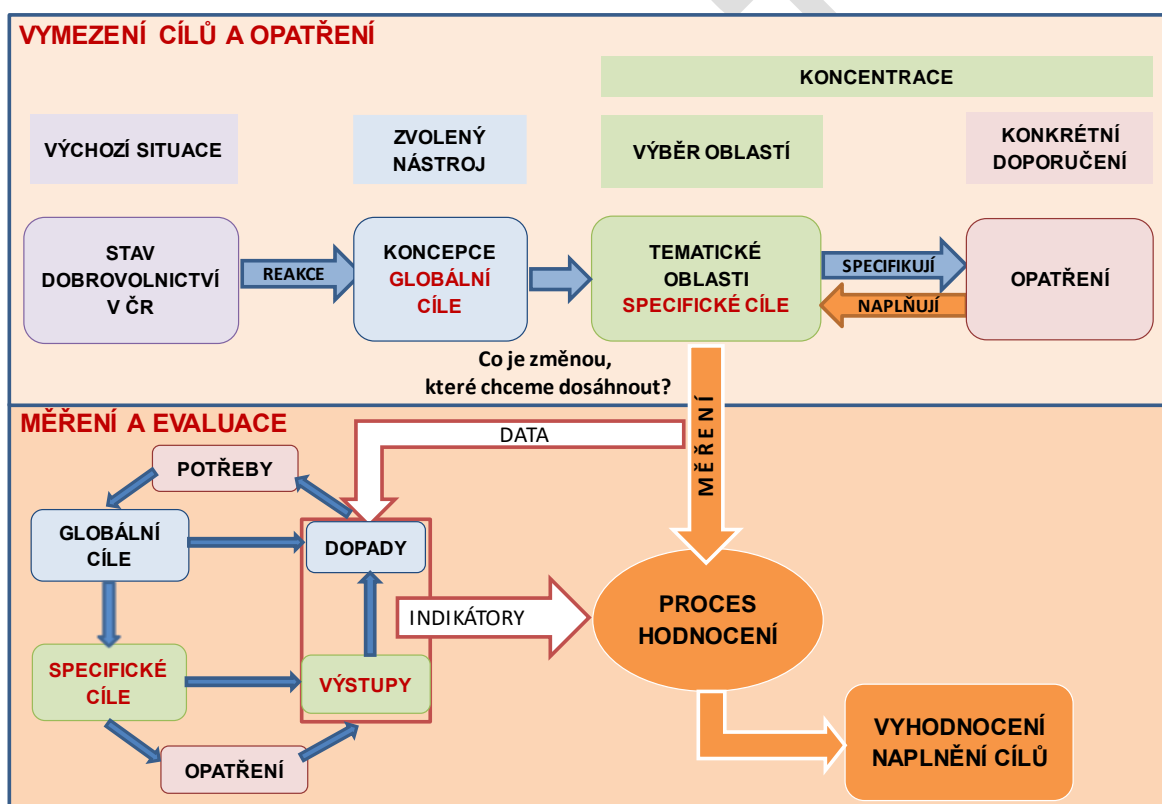
- 1/ Pravidelných podpůrných setkávání ke sdílení zkušeností regionálních dobrovolnických center.
- 2/ Pravidelné spolupráce existujícími střešními oborovými organizacemi (nadregionální síť dobrovolnických organizací) pro oblast dobrovolnictví v České republice.

Indikátory výstupů stanovené Konceptí **mohou být aktualizovány** v důsledku upřesnění jednotlivých opatření a úkolů, které budou stanoveny v Akčních plánech a v důsledku jejich vyhodnocování.

INDIKÁTOROVÁ SOUSTAVA PRO HODNOCENÍ

Pro vyhodnocování Koncepce bylo zvoleno následující schéma⁴⁶ intervenční logiky, které se zaměřuje na globální cíle a jejich dopady. Specifické cíle jsou vztaženy k výstupům Koncepce.

Obrázek: Schéma intervenční logiky Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR

Zdroj: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; FOLDYNOVÁ, I.; PILÁT, M. a kol. (2018) Návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“. Ostrava: ACCENDO.

V rámci evaluce je možno použít následující dopadové indikátory:

DI1/ Zvýšení počtu dobrovolníků (krátkodobých a dlouhodobých) na základě dat ČSÚ (dle nové validní metodiky) celospolečenského šetření či u jiných relevantních dat (např. dat ÚZIS v dobrovolnictví ve zdravotnictví).

DI2/ Zvýšení počtu hodin dobrovolnické činnosti (dle oblastí) na základě dat ČSÚ či jiných relevantních dat, a tím zvýšení finanční hodnoty vykonávané dobrovolnické činnosti.

⁴⁶ Schéma intervenční logiky ukazuje vztahy mezi výchozí situací, zvolenými nástroji, výběrem oblastí a konkrétními doporučeními, které naplňují specifické cíle. Zároveň je zde znázorněn proces hodnocení, který je zaměřen na vyhodnocování naplnění globálních cílů prostřednictvím měření dopadů a naplnění specifických cílů prostřednictvím výstupů. Pro stanovení dopadů a výstupů jsou navrženy indikátory, které jsou součástí vyhodnocení naplnění cílů.

DI3/ Zvýšení znalosti o dobrovolnictví u veřejnosti (co to je, příklady dobrovolnických akcí v okolí) na základě reprezentativního průzkumu veřejného mínění.

DI4/ Růst společenské prestiže dobrovolnictví (důležitosti vnímání hodnoty dobrovolnictví) na základě reprezentativního průzkumu veřejného mínění.

Hodnocení plnění Koncepce a konkrétní indikátory výstupů:

Tabulka: Indikátory výstupů Koncepce

Specifický cíl	Indikátory výstupů Koncepce
AS1/ Podpořit regionální a oborovou dostupnost dobrovolnictví při pokrytí celého území České republiky.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Počet RDC, které vykonávají činnosti dle Metodiky realizace a podpory dobrovolnických center v ČR v platném znění. 2. Počet DC/DO spolupracujících s RDC, kraji, obcemi a dalším organizacemi pracujícími s dobrovolníky. 3. Zvýšení počtu subjektů a dobrovolníků ve speciálních dobrovolnických programech/oborová dostupnost.
AS2/ Usilovat o vytvoření prostředí systémové podpory regionálních dobrovolnických center pro rozvoj dobrovolnických aktivit.	<ol style="list-style-type: none"> 4. Počet regionálních strategií rozvoje dobrovolnictví vytvořených v součinnosti s kraji. 5. Počet zapojených krajů do financování RDC, případně velikost finanční částky z kraje na činnost RDC. 6. Vytvoření systémové finanční podpory regionálních dobrovolnických center ze strany MVČR. 7. Podpora regionálních dobrovolnických center lokálním dobrovolnickým centrům a jejich vzájemná spolupráce v souladu s Metodikou realizace a podpory dobrovolnických center v ČR.

Specifický cíl	Indikátory výstupů Koncepce
AS3/ Vytvořit institucionální prostředí pro rozvoj dobrovolnictví na národní úrovni včetně zapojení dobrovolnických organizací do politiky dobrovolnictví ČR.	8. Vznik RADY DOBROVOLNICTVÍ. 9. Posílení OPK MV po personální a finanční stránce k zajištění fungování RADY. 10. Počet jednání RADY za rok. 11. Počet realizovaných výstupů RADY. 12. Existence nadregionální sítě dobrovolnických organizací. 13. Zapojení nadregionální sítě dobrovolnických organizací do činnosti RADY. 14. Existence jednotného systému uznávání výsledků dobrovolnické činnosti pro další profesní rozvoj dobrovolníků.
AS4/ Podpořit efektivní monitoring dobrovolnické činnosti, který prokáže společenský a ekonomický přínos dobrovolnictví.	15. Počet ministerstev, která zavedla jednotné vykazování finanční hodnoty dobrovolnické činnosti v oblasti kofinancování. 16. Vytvoření a provoz jednotného systému pro evidenci projektů v oblasti dobrovolnictví, včetně evidování výstupů z jednotlivých projektů a programů. <i>Případně nahradit počet zapojených dotačních programů/projektů do jednotného systému.</i> 17. Realizování výběrového reprezentativního šetření dobrovolnictví v domácnostech. 18. Návrh validní metodiky pro vykazování evidence dobrovolníků.
BS1/ Podporovat stávající systém dobrovolnické služby (akreditace, dotace).	19. Udržení a rozvoj stabilní podpory stávajícího systému (vyplývajícího ze současné legislativy) udělování akreditací a poskytování dotací akreditovaným programům / projektům dobrovolnických organizací.
BS2/ Více zapojovat dobrovolnictví do stávajících systémů výhod v rámci jednotlivých resortů.	20. Počet resortních dotačních titulů umožňující kofinancování vlastního podílu příjemce dotace prostřednictvím dobrovolnické činnosti. 21. Počet resortů, které podporují uznávání praxe dobrovolnictví v rámci své působnosti. 22. Počet nových výhod v oblasti dobrovolnictví přiznaných resorty.

Specifický cíl	Indikátory výstupů Koncepce
BS3/ Podporovat dobrovolnictví v oblastech působnosti jednotlivých resortů.	23. Počet resortních dotačních titulů podporujících přímo dobrovolnictví. 24. Počet resortních strategií, které podporují dobrovolnictví. 25. Počet projektů, které resorty realizovaly k podpoře dobrovolnictví v rámci své působnosti. 26. Počet resortních dotačních titulů umožňujících kofinancování vlastního podílu prostřednictvím dobrovolnické činnosti. 27. Výše objemu finančních prostředků na podporu dobrovolnictví v jednotlivých resortech.
BS4/ Podporovat nové formy a oblasti dobrovolnictví.	28. Existující podpora on-line dobrovolnictví. 29. Existující podpora firemního dobrovolnictví ⁴⁷ . 30. Počet vládních/resortních programů podporujících dobrovolnictví v oblastech podpory rodiny a pozitivního stárnutí, zdravotních a sociálních služeb, příp. dalších. 31. Zaměřit se na dobrovolnictví při mimořádných událostech s ohledem na nové kategorie těchto událostí.
BS5/ Iniciovat vhodné legislativní změny stávajících předpisů.	32. Počet legislativních změn, které podpořily oblast dobrovolnictví.
CS1/ Zvýšit kvalitu poskytovaných dobrovolnických činností využíváním akreditovaných vzdělávacích aktivit zajišťujících profesionalizaci managementu dobrovolnictví.	33. Počet realizovaných kurzů pro koordinátory dobrovolníků a kontaktní osoby pro rozvoj kompetencí definovaných v „Doporučeném obsahu vzdělávání pracovníků dobrovolnických center, dobrovolnických organizací a školení dobrovolníků“ či jiných vhodných metodikách (např. resortních u specifických národních dobrovolnických programů). 34. Počet proškolených koordinátorů dobrovolníků a kontaktních osob.

⁴⁷ Vykonávaného bez nároku na odměnu a ve volném čase dobrovolníků.

Specifický cíl	Indikátory výstupů Koncepce
CS2/ Podporovat profesionalizaci služeb dobrovolnických center při pokrytí celého území České republiky.	35. Zavedení managementu kvality dobrovolnických center/dobrovolnických organizací. 36. Zavedení způsobů evaluace kvality dobrovolnických center/dobrovolnických organizací a jejich programů.
DS1/ Propagovat dobrovolnictví v České republice efektivními a moderními komunikačními kanály.	37. Realizace propagační kampaně na všech úrovních a velikost dopadů propagační kampaně měřeno prostřednictvím ukazatele GRPs (Gross Rating Points), který udává celkovou komunikační úroveň (sílu) kampaně. 38. Počet zapojených subjektů, webů a dalších ICT forem do propagační kampaně. 39. Počet návštěv na webu dobrovolnictvi.net/dobrovolnik.net .
DS2/ Informovat širokou veřejnost o celospolečenském významu dobrovolnictví a dárcovství.	40. Existence informační kampaně o dobrovolnictví směrem k učitelům a žákům základních a středních škol. 41. Příprava metodických a vzdělávacích materiálů k tématu dobrovolnictví k využití při vzdělávání v základních a středních školách.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. MARČEK, E. MRAČKOVÁ, A. Analýza dobrovolnictví na Slovensku. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2009. 113 s. ISBN: 978-80-8083-844-7.

ČSÚ Satelitní účet neziskových institucí. SA000109 Agregace neziskového sektoru: pracovníci za rok 2015. Praha: ČSÚ, 2017.

FRIČ, P. VÁVRA, M. Tři tváře komunitního dobrovolnictví. Praha: Agnes, Hestia, 2012. ISBN 978-80-903696-9-6.

FRIČ, P. POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. Vzorové hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha: Agnes, Hestia, 2010. 263 s. ISBN: 978-80-903696-8-9

HRUŠKA, L. DIATKOVÁ, N., FOLDÝNOVÁ, I., HRUŠKOVÁ, A. a kol. 2022. Metodika realizace a podpory dobrovolnických center v České republice, ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, z.ú.

HRUŠKA, L. a kol. . Nové přístupy v komunikaci a prezentaci. On-line prostředí pro rozvoj vzdělávání v dobrovolnictví – zkušenosti a praxe. Ostrava: ACCENDO, 2022. ISBN: 978-80-87955-11-6

HRUŠKA, L. a kol. Rozvoj dobrovolnictví v ČR. Evaluační zpráva. Ostrava: ACCENDO, 2022

HRUŠKA, L. a kol. Doporučený obsah vzdělávání pracovníků dobrovolnických center, dobrovolnických organizací a školení dobrovolníků. Ostrava: ACCENDO, 2022.

HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. (2018) Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Část A Popis dobrovolnických organizací a příkladů dobré praxe v zahraničí. Ostrava: ACCENDO. 2018.

HRUŠKA, L., HAMANOVÁ, J. a kol. Statisticko-sociologického šetření v oblasti dobrovolnictví. Výzkumná zpráva 0.1. Ostrava: ACCENDO, 2022.

HRUŠKOVÁ, A. a kol. Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR. Část B Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR. Ostrava: ACCENDO. 2018.

MPSV Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017. Praha: MPSV. 2013. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/files/clanky/20848/NAP_2013-2017_070114.pdf>

MŠMT Koncepce podpory sportu 2016 – 2025. Dostupné na <<http://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>> Praha: MŠMT, 2016.

PILÁT, M. Kapitola 9 Management dobrovolnictví. Supervize a hodnocení a ocenění dobrovolníků In: Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2015.

PROCES Optimalizace sběru dat ve veřejné správě. Certifikováno na Ministerstvu vnitra ČR. Dostupné na <<http://kvalitavs.cz/regulatorni-zatez/optimalizace-sberu-dat/>>. Ostrava: PROCES, 2016.

SODOMKA, V. 2022. Evaluace projektu „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“ Vstupní zpráva.

TOŠNER, J. a kol. Metodika dobrovolnictví v sociálních službách. Praha: HESTIA, 2012. 64 s.

Van den BOS, C. M., Using Volunteering Infrastructure to Build Civil Society Erasmus University. Rotterdam, 2016.

INTERNETOVÉ ODKAZY

www.cev.be

www.civiq.nl

www.csv.org.uk/volonteurope

www.dobrovolnici.cz

www.dobrovolnictvi.net www.dobrovolnik.net

www.dobrovolnik.cz

www.donorsforum.cz

www.eeagrants.cz

www.esfcr.cz

www.fhs.cuni.cz

www.fnmotol.cz

www.hest.cz

www.iave.org

www.mpsv.cz

www.msmt.cz

www.mzcr.cz/category/agendy-ministerstva/dobrovolnictvi-ve-zdravotnictvi/

www.mvcr.cz

www.mvcr.cz/clanek/rozvoj-dobrovolnictvi.aspx

www.neziskovky.cz

www.obce.cz

www.portal.gov.cz

www.remedium.cz

www.supervize.org

www.volunteer.cz

www.volunteernet.cz

www.mzv.cz

<https://www.nipos.cz/metodicke-doporuceni-ministerstva-kulturypro-dobrovolnictvi-v-kulture-a-umeni/>